

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი

სამართლის ფაკულტეტი
სამართლის სადოქტორო საგანმანათლებლო პროგრამა

ნინო გოგელაშვილი

**კერძო სააღსრულებო სისტემა საქართველოში - გამოწვევები და განვითარების
პერსპექტივები**

სამართლის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

წარმოდგენილი დისერტაციის

ავტორეფერატი

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: კახაბერ ურიადმყოფელი
სამართლის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი

თბილისი, 0141, საქართველო

2024 წელი

სამეცნიერო ნაშრომი შესრულებულია კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტის სამართლის საგანმანათლებლო პროგრამაზე.

სამეცნიერო ხელმძღვანელი:

კახაბერ ურიადმოყელი

სამართლის დოქტორი,

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

ოფიციალური რეცენზენტები:

გოჩა ფიფია

სამართლის დოქტორი

ნინო ხოფერია

სამართლის დოქტორი

დისერტაციის დაცვა შედგება 2024 წლის 24 მაისს 16:00 საათზე, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს სხდომაზე.

მისამართი: 0141, თბილისი, ჩარგლის ქუჩა N73, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის პირველი კორპუსი, 305-ე აუდიტორია.

დისერტაციის გაცნობა შესაძლებელია კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში.

სადისერტაციო საბჭოს მდივანი: ალექსანდრე გიორგაძე

სამართლის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი

ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

აღსრულება (ნაშრომის ფარგლებში, აღსრულება გულისხმობს „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონით მოწესრიგებულ საქმიანობას.) თავისი დანიშნულებით და იმ საკითხების მიხედვით, რომელთა დარეგულირებაც მას განეკუთვნება, უმნიშვნელოვანეს ინსტიტუტს წარმოადგენს. თანამედროვეობის ფაქტობრივმა და სამართლებრივმა მრავალფეროვნებამ კიდევ მეტი მნიშვნელობა შესძინა ამ სფეროს.

მნიშვნელოვანია, ყურადღება გამახვილდეს, როგორც გადაწყვეტილების გამოტანაზე, ასევე, მის აღსრულებაზე. გამართული სააღსრულებო სისტემა მართლმსაჯულების არსებობის ერთადერთი და უპირობო გარანტიაა.

გამორჩეულად მნიშვნელოვანია აღსრულების როლი ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაში. საბაზრო ეკონომიკის პირობებში, დემოკრატიული ქვეყნის ეკონომიკური განვითარება, ბიზნესის ეფექტურობა და მოქალაქეთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა, მრავალმხრივ დამოკიდებულია სააღსრულებო სისტემის ეფექტურობაზე. აღსრულების დროული და სამართლიანი უზრუნველყოფისთვის, აუცილებელია შესაბამისი სააღსრულებო სისტემის არსებობა.

თემის აქტუალურობა სააღსრულებო სისტემის დანიშნულებიდან და მისი პრაქტიკული გამოყენებიდან გამომდინარეობს. გადაწყვეტილებების აღსრულების მნიშვნელობა სათანადოდ არ იყო აღქმული არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ ევროპის მასშტაბითაც. ყურადღება მეტადრე გამახვილებული იყო სასამართლო სისტემის რეფორმასა და განვითარებაზე. სააღსრულებო სისტემაზე ზრუნვა და სფეროს პოპულარიზაცია დაიწყო მას შემდეგ, რაც ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ თავის არაერთ გადაწყვეტილებაში დაადგინა, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლში ხსენებული სამართლიანი სასამართლოს უფლება მოიცავს აღსრულებასაც და სამართლებრივი პროცესი უნდა ფოკუსირდეს არა მხოლოდ სასამართლოზე და გადაწყვეტილების გამოტანაზე, არამედ ეფექტიანი აღსრულების სისტემის განვითარებაზეც.

ბოლო ათწლეულების განმავლობაში, მსოფლიო მასშტაბით და მათ შორის, საქართველოშიც, მნიშვნელოვნად გაიზარდა სააღსრულებო წარმოების პროცესში

ჩართული ადამიანების რაოდენობა. დღევანდელი მონაცემებით, სსიპ აღსრულების ეროვნული ბიუროს წარმოებაშია 400 286 საქმე. რაც გულისხმობს, რომ სულ მცირე ორჯერ მეტი სუბიექტია ჩართული სააღსრულებო წარმოებაში. პრობლემას წარმოადგენს საქმეთა ზემოაღნიშნული კრიტიკულად დიდი რაოდენობა. შეუძლებელია თანაბრად და დროულად იყოს დაცული ყველა მხარის ინტერესი, რითაც ირღვევა ადამიანის საყოველთაოდ აღიარებული უფლებანი და თავისუფლებანი. აღნიშნული კი ნეგატიურ გავლენას ახდენს ქვეყნის მართლმსაჯულების ხარისხზე.

საკითხი პრობლემურია იმ გარემოების გათვალისწინებითაც, რომ ბოლო წლების განმავლობაში, სხვადასხვა საკანონმდებლო ინიციატივებით განხორციელდა სააღსრულებო სისტემის არაერთი ცვლილება. დაინერგა კერძო აღმასრულებლის ინსტიტუტი, თუმცა არ ჩატარებულა საფუძვლიანი კვლევა მოდელის ეფექტიანობის შესახებ. სახელმწიფოს არ აქვს სისტემის ანალიზით მიღებული პასუხი, თუ რამდენად გაამართლა კერძო აღმასრულებლის ინსტიტუტმა და ზოგადად, შერეულმა სააღსრულებო მოდელმა; რამდენად პასუხობს იგი მოქალაქეების, სხვადასხვა ტიპის ორგანიზაციისა და სახელმწიფოს წინაშე არსებულ გამოწვევებს და მოთხოვნებს; რა შედეგი მოუტანა სახელმწიფოს და რა მიმართულებით უნდა განვითარდეს. დღის წესრიგში კვლავ დგას სააღსრულებო სისტემის ხელახალი ცვლილების აუცილებლობა. საქართველოს პარლამენტში ინიცირებულია აღსრულების კოდექსის პროექტი, რომლის თანახმად, მოქმედი სახელმწიფო და კერძო სააღსრულებო სისტემები ერთიანდება.

კვლევის მიზანია განისაზღვროს, რა გავლენა იქონია საქართველოში კერძო აღმასრულებლის ინსტიტუტის დანერგვამ და როგორი სააღსრულებო სისტემაა განვითარების ამ ეტაპზე ყველაზე ადეკვატური და დროული.

ამოცანებია:

- სააღსრულებო სისტემის მნიშვნელობისა და როლის წარმოჩენა, რომლითაც ფასდება სისტემის მოწყობის (საჯარო და კერძო) გავლენა სააღსრულებო საქმიანობაზე.
- აღსრულების ძირითადი ღირებულებების განსაზღვრა; რომლითაც დგინდება, როგორი მოწყობის სისტემით ხდება აღსრულების

ძირითადი ღირებულებების მეტად გათვალისწინება და დაცვა; რა პრობლემები შეიძლება დადგეს კერძო აღმასრულებლის ინსტიტუტის დანერგვის შემთხვევაში.

- საქართველოს საჯარო და კერძო სააღსრულებო სისტემების გამოკვლევა, რომლითაც განისაზღვრება, თუ როგორი მოწყობაა საქართველოსთვის ყველაზე რელევანტური.
- სხვადასხვა ქვეყნის აღსრულების სისტემათა განვითარების, აღსრულების საერთაშორისო პრინციპებისა და სტანდარტების კვლევა, რომელიც გამოავლენს საუკეთესო პრაქტიკას სწორი და მიზანზე ორიენტირებული რეკომენდაციების ჩამოყალიბებისთვის.
- ეფექტიანი სააღსრულებო საქმიანობის ძირითადი კომპონენტების განსაზღვრა, რომლითაც დადგინდება, თუ რამდენად სწორად იყენებს ყველა ძირითად კომპონენტს კერძო აღმასრულებელი თავის საქმიანობაში და ხომ არ რჩება რაიმე ყურადღების მიღმა.

ძირითადი საკვლევითი კითხვებია:

- საჭიროებს თუ არა დღეს მოქმედი სააღსრულებო სისტემა რეფორმირებას რეალური განვითარების გათვალისწინებით?
- როგორი ტიპის ორგანიზაციული მოწყობით მიიღწევა შედეგიანობა ადამიანის უფლებების დაცვის კუთხით და სახელმწიფო ინტერესებიდან გამომდინარე?
- რა მეთოდებით და როგორი პრიორიტეტებით უნდა განხორციელდეს რეფორმა?

ლიტერატურის მიმოხილვა საწყისად ნათქვამია, რომ აღსრულების სფეროზე სამეცნიერო ნაშრომების დეფიციტი ქართულ სამეცნიერო სივრცეში ერთმნიშვნელოვნად შეინიშნება. არსებობდა საფუძვლიანი შიში, რომ მწირი იქნებოდა ლიტერატურა და სპეციალური წყაროები; გართულდებოდა შესაბამისი მასალების იდენტიფიცირება; თუმცა, ნაშრომში მოძიებული, დამუშავებული და გამოყენებული მასალა საკმარისად დიდი რაოდენობის და მოცულობის აღმოჩნდა. დისერტაციაზე მუშაობის პროცესში შესწავლილ იქნა ქართული და

უცხოური ლიტერატურა; სამეცნიერო ნაშრომები; საქართველოს და სხვა ქვეყნების კანონმდებლობა; სასამართლო გადაწყვეტილებები; ასევე სფეროზე არსებული საერთაშორისო სახელმძღვანელოები და რეკომენდაციები.

აღსრულების საკითხების კვლევა დაწყებულია ადრეული ხანით. ამისთვის გამოყენებულია საისტორიო წყაროები:

- ✓ ივ. ჯავახიშვილი „ჯავახიშვილი ივ. თხზულებები 12 ტომად“ 1979 წ;
- ✓ ი. დოლიძე „საქართველოს ჩვეულებითი სჯული“, თბილისი, 1960., „ქართული სამართლის ძეგლები“, თბილისი 1963, „ძველი ქართული სამართალი“, თბილისი 1953;
- ✓ ე. თაყაიშვილის (რედ.) „ხელმწიფის კარის გარიგება“. თბილისი 1920;
- ✓ ი. იმნაიშვილი „ქართული ოთხთავის სიმფონია-ლექსიკონი“ ა. სანიძის რედაქციით. თბილისი 1949;
- ✓ ვ. მეტრეველი „ქართული სამართლის ისტორია“ თბილისი, 2009., “რომის სამართალი“, თბილისი 2009;
- ✓ გ. ნადარეიშვილი „ქართული სახელმწიფოსა და სამართლის ისტორია“, თბილისი 2005;
- ✓ ივ. სურგულაძე „საქართველოს სახელმწიფოსა და სამართლის ისტორიისათვის“ თბილისი 1952., „ქართული სამართლის ძეგლები. 1. ხელმწიფის კარის გარიგება. 2. დასტურლამალი.“ თბილისი 1970, „ქართული სამართლის ისტორიული წყაროები“. თბილისი 2002;
- ✓ ი. აბულაძე „სულხან-საბა ორბელიანი ლექსიკონი ქართული.“ ავტოგრაფიული ნუსხების მიხედვით მომზადდა გამოკვლევა და განმარტებათა ლექსიკის საძიებელი) თბილისი 1991;
- ✓ ე. გაბაშვილი „სპარსული დასტურლამალი. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შრომები“, 1949, „დარბაზის რიგის მოხელენი დასტურლამალის მიხედვით“. ენიმკის მოამბე, 1943;
- ✓ მ. კეკელია „ქართული ჩვეულებითი სამართალი“, თბილისი, 1993, „სასამართლო ორგანიზაცია და პროცესი საქართველოში რუსთთან შეერთების წინ“. თბილისი 1970.

აღნიშნული მასალების კვლევით გაკეთდა დასკვნა, რომ აღმასრულებლის ინსტიტუტი ოდითგანვე არსებობდა და იქ, სადაც ხდებოდა საქმის განხილვა სასამართლო წესით, იყვნენ პირები, რომლებიც მიღებული გადაწყვეტილების აღსრულებას უზრუნველყოფდნენ.

საქართველოს თანამედროვე სააღსრულებო სისტემის კვლევა, ძირითადად, ეყრდნობა ეროვნულ კანონმდებლობას:

- ✓ საქართველოს კონსტიტუცია;
- ✓ ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენცია;
- ✓ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი;
- ✓ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი;
- ✓ საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი;
- ✓ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი;
- ✓ საქართველოს ადმინისტრაციული სამართალდარღვევათა კოდექსი;
- ✓ საქართველოს შრომის კოდექსი;
- ✓ საქართველოს კანონი სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ;
- ✓ საქართველოს კანონი (პროექტი) აღსრულების კოდექსი;
- ✓ საქართველოს კანონი მედიაციის შესახებ;
- ✓ კანონი სსრ კავშირის მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების სასამართლო წყობილების შესახებ. 1939;
- ✓ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 1963;
- ✓ საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – აღსრულების ეროვნული ბიუროს სტრუქტურული ერთეულის მხარეთა ინტერესების დაცვისა და მედიაციის დეპარტამენტის დებულება;
- ✓ საქართველოს კანონი „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის თაობაზე 2000 წლის 5 დეკემბერი კანონი №36;
- ✓ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანება №20 სსიპ აღსრულების ეროვნული ბიუროს დებულების დამტკიცების შესახებ;

- ✓ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანება N923 სსიპ აღსრულების ეროვნული ბიუროს აღსრულების პოლიციის სამმართველოს დებულების დამტკიცების შესახებ;
- ✓ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანება N942 საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მომსახურებისთვის სპეციალური წოდების მინიჭების წესისა და პირობების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე;
- ✓ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანება N921 „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე;
- ✓ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანება N91 იძულებითი აუქციონის ჩატარების ფორმების, წესისა და პროცედურების დამტკიცების შესახებ;
- ✓ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანება 144 „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული საფასურების ოდენობისა და გადახდის, აგრეთვე მართველისა და ზედამხედველის ფუნქციების შესრულებისათვის საზღაურის განსაზღვრის წესის დამტკიცების თაობაზე;
- ✓ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანება N9 88 კერძო აღმასრულებლების მიერ სააღსრულებო საქმისწარმოების განხორციელების პირობებისა და ფორმის განსაზღვრის შესახებ;
- ✓ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანება N940 კერძო აღმასრულებლის საქმიანობის მონიტორინგისა და კერძო აღმასრულებლისათვის პასუხისმგებლობის დაკისრების წესის დამტკიცების თაობაზე;
- ✓ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანება N916 კერძო აღმასრულებლის სამუშაო ადგილის მოწყობის წესის დამტკიცების თაობაზე;
- ✓ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანება N918 კერძო აღმასრულებლის სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევის ოდენობისა და პირობების დადგენის შესახებ;

- ✓ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანება №92 აღმასრულებლის საკვალიფიკაციო-საგამოცდო პროგრამის, მისი ჩატარების, საკვალიფიკაციო-საგამოცდო კომისიის შექმნის და საქმიანობის წესის დამტკიცების თაობაზე;

ნორმატიული აქტების შესწავლით ქრონოლოგიურად და თანმიმდევრულადაა გადმოცემული სისტემის შექმნისა და განვითარების აღწერა.

აღსანიშნავია, რომ სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ საქართველოს კანონის კომენტარები არ არსებობდა და მხოლოდ 2018 წელს გამოიცა.

- ✓ შალვა ქურდაძე, გიორგი ქურდაძე, ნინო ხუნაშვილი და ზურაბ ჭყონია „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ საქართველოს კანონის კომენტარი. თბილისი 2018.“

კანონის კომენტარების ეს გამოცემა გამოყენებულია სააღსრულებო წარმოების ცალკეული მუხლების გასაანალიზებლად.

დისერტაციის მიზნებისთვის განსაკუთრებით საინტერესოა აღსრულების ექსპერტის, ადრიანუს (იოს) უიტდეჰააგის მოსაზრებები და მისი რედაქტორობით გამოცემული წიგნები:

- ✓ „აღსრულების საკითხების მიმოხილვა ევროპაში“. თბილისი 2017;
- ✓ „საქართველოს სააღსრულებო სისტემის მიმოხილვა“ თბილისი 2013.

მოხდა ავტორის მიგნებების მეტწილად გაზიარება. აღსანიშნავია ისიც, რომ რიგ მკვლევრებს განსხვავებული მოსაზრება აქვთ სააღსრულებო სისტემის მოწყობასთან დაკავშირებით. მაგალითად, ვინფრიდ შუმპე თავის ნაშრომში:

- ✓ „სააღსრულებო სამართალი“. თბილისი 2011.

საუბრობს სასამართლოს როლზე აღსრულებაში და ხაზს უსვამს სასამართლო კონტროლის აუცილებლობას. იგი სააღსრულებო სისტემის მოწყობის განსხვავებულ მოდელს ემხრობა, რაც გამოყენებულია სისტემათა შესახებ მოსაზრებების შეპირისპირებისას და საბოლოო დასკვნის ჩამოყალიბებისას.

დისერტაციის მიზნებისთვის შესწავლილია სხვადასხვა ქვეყნის კანონმდებლობა, მათ შორის აღსრულების მსოფლიო კოდექსი:

- ✓ Global Code of Enforcement 2015;

- ✓ LAW ON PRIVATE ENFORCEMENT AGENTS. Bulgarian;
- ✓ REPUBLIC OF LITHUANIA LAW ON JUDICIAL OFFICERS.

მათი და საქართველოს კანონმდებლობის შედარება-ანალიზით მოხდა განმასხვავებელი და საერთო რეგულაციების იდენტიფიცირება.

ეფექტიანი აღსრულების ძირითადი კომპონენტების ჩამოყალიბებისთვის ასევე გამოყენებულია აღსრულების მსოფლიო კოდექსი და საერთაშორისო ხასიათის რეკომენდაციები, რომლებიც ძალიან მრავლად მოიპოვება აღსრულების სფეროზე:

- ✓ COUNCIL OF EUROPE COMMITTEE OF MINISTERS . Recommendation (90) 7 Regarding the adoption of the revised statute of the Council of Europe 32st meeting 1990;
- ✓ COUNCIL OF EUROPE COMMITTEE OF MINISTERS . Recommendation (2003) 17 of the Committee of Ministers to member states on Enforcement. (Adopted by the Committee of ministers on 9 September 2003 at the 851st meeting of the Ministers' Deputies) 2003;
- ✓ EUROPEAN COMMISSION ON THE EFFICIENCY OF JUSTICE (CEPEJ) Guidelines for a Better 2009;
- ✓ REPORT Doc. 6788 on the adoption of a revised Statute of the Council of Europe (Rapporteur: Lord FINSBERG, United Kingdom, Conservative) 1993;
- ✓ The Guardian magazine Most of the 2m people in England and wales contacted by bailiffs reports intimidating behavior 2023;
- ✓ Civil enforcement in the EU: a comparative overview Comparative Report Project Deliverable D.8 February 2021.

შესწავლილ იქნა საქართველოს და საზღვარგარეთის ქვეყნების სასამართლო გადაწყვეტილებები. მათ შორის ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებები:

- ✓ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო. საქართველოს მოქალაქე ზაალ გველესიანი საქართველოს იუსტიციის მინისტრის წინააღმდეგ. 24 ივლისი 2014. № 2/5/584;

- ✓ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო. საქართველოს მოქალაქე ნათია ყიფშიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ. 30 სექტემბერი 2016. № 1/2/596;
- ✓ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო. „შპს სტერეო +“, ლუკა სევერინი , ლაშა ზილფიმიანი და რობერტ ხახალევი საქართველოს პარლამენტის და იუსტიციის მინისტრის წინააღმდეგ. 17 დეკემბერი 2019. № 2/6/1311;
- ✓ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო. საქართველოს მოქალაქე რემზი შანიძე საქართველოს იუსტიციის მინისტრის წინააღმდეგ. 18 სექტემბერი 2019. № N1447;
- ✓ ქუთაისის სააპელაციო სასამართლო. 2022 წლის 25 თებერვლის გადაწყვეტილება N010310020003449798;
- ✓ საქართველოს უზენაესი სასამართლო. 2008 წლის 17 დეკემბრის გადაწყვეტილება №ბს-325-316(კ-08);
- ✓ საქართველოს უზენაესი სასამართლო. 2007 წლის 10 ივლისის გადაწყვეტილება №ბს-49-47(კს-07);
- ✓ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2021 წლის 21 თებერვლის გადაწყვეტილება Nბს-881(კ-19);
- ✓ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS, 19 March 1997 Strasbourg HORNSBY v. GREECE №18357/91;
- ✓ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS, 10 February 2009 Strasbourg. Case Kharitonashvili v. Georgia №41057/04;
- ✓ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS, 7 May 2002 Strasbourg. Case Burdov v. Russia №59498/00;
- ✓ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS, 12 June 2012 Strasbourg. Case Dadiani and Machabeli v. Georgia № 8252/08).

სადისერტაციო ნაშრომი ემყარება ზემოაღნიშნულ და სხვა სამეცნიერო ლიტერატურასა და სპეციალურ წყაროებს. ნაშრომში განვითარებულია აზრი, რომ ევროპის მასშტაბით შეიმჩნევა სააღსრულებო სისტემათა ცვლილება საჯარო მოდელიდან კერძო მოდელზე გადასვლით. შესწავლილი მასალის კვლევის

საფუძველზე, წინამდებარე ნაშრომში შემოთავაზებულია საქართველოს სააღსრულებო სისტემის რეფორმის ის გზა, რომლითაც მიიღწევა შედეგიანობა და არის საქართველოში სააღსრულებო სისტემის განვითარებისთვის, ამ ეტაპზე ყველაზე ადეკვატური და დროული.

შედეგად უნდა ითქვას, რომ გამოკვლეული მასალით კვლევის მიზანი მიღწეულია.

კვლევის მეთოდოლოგიად მიჩნეულ უნდა იქნას მოძღვრება სამართლებრივი სახელმწიფოს შესახებ, მისი უმთავრესი ასპექტის გათვალისწინებით. რაც არის ადამიანის უფლებების პრიორიტეტული დაცვა. განხორციელებული კვლევის ფარგლებში გამოყენებულია **კვლევის სხვადასხვა მეთოდი**.

- ისტორიული კვლევის მეთოდით გაანალიზებულია საკვლევი საკითხის ისტორიული წარმომავლობა. შესწავლილია, თუ რა სახით გვხვდება ქართული სამართლის ისტორიაში სააღსრულებო სისტემის მსგავსი სტრუქტურა.
- დიალექტიკის და დიალექტიკური ლოგიკის მეთოდით განხილულია თანამედროვე სააღსრულებო სისტემის შექმნა და განვითარება. საკითხის განხილვისას მნიშვნელოვანი ადგილი დაეთმო
- შედარებით-სამართლებრივ მეთოდს, ვინაიდან კვლევის ნაწილი შედარებით კონტექსტშია.
- ნორმატიული კვლევის მეთოდით განხორციელებულია ნორმათა სამართლებრივი ანალიზი.
- ინტერიერისა და ექსტერიერის მეთოდით გამიჯნულია კანონის ტექსტი და კანონის აზრი.
- გამოყენებულია სასამართლო პრაქტიკა, რომელიც მოიცავს როგორც ქართულ, ასევე საერთაშორისო სასამართლოების მიდგომებს აღსრულების საკითხებთან მიმართებაში. კვლევაში ჩანს
- ლოგიკური მსჯელობისა და აზროვნების მეთოდები.
- სტატისტიკური მონაცემების კვლევის და
- ანალიზის მეთოდის გამოყენებით მოხდა აღსრულების მოდელების შეპირისპირება.
- რაოდენობრივი კვლევის მეთოდით დადგინდა, თუ როგორია საზოგადოებაში აღსრულების შესახებ ცნობადობა. სხვადასხვა მეთოდის გამოყენებით მიღებული დასკვნები წარმოაჩენს კერძო სააღსრულებო სისტემის ქართულ რეალობაში დანერგვის საჭიროებასა და დამკვიდრების სპეციფიკას.

ნაშრომის მეცნიერული სიახლე პირველად მოხდა საქართველოს სახელმწიფო და კერძო სააღსრულებო სისტემების შექმნისა და განვითარების

კომპლექსურად განხილვა და სხვადასხვა ქვეყნის სააღსრულებო სისტემებთან შედარება. უნდა აღინიშნოს, რომ 2009 წელს დაინერგა საქართველოში კერძო აღმასრულებლის ინსტიტუტი, თუმცა არ ჩატარებულა საფუძვლიანი კვლევა მოდელის ეფექტურობის შესახებ და იმაზე, თუ რა მიმართულებით უნდა განვითარდეს. ნაშრომით დადასტურებულია სისტემის რეფორმის აუცილებლობა და შემოთავაზებულია რეფორმის სტრატეგიული მიმართულებები და მეთოდები, რა აუცილებელი ღონისძიებებია საჭირო იმისთვის, რომ აღსრულების საერთაშორისო სამართლებრივი პრინციპები სრულად და დროულად დაინერგოს ქვეყანაში.

ნაშრომის თეორიულ-პრაქტიკული მნიშვნელობა საკვლევი თემის სიახლიდან გამომდინარეობს. აღსრულების სფეროზე სამეცნიერო ლიტერატურა საქართველოში საკმაოდ მწირია. ამდენად, ნაშრომი უშუალო ასახვას პოვებს სამართლის მეცნიერებასა და სამეცნიერო წრეებში; კვლევას გამოიყენებენ სტუდენტები და საკითხით დაინტერესებულ პირები. ახალ სამეცნიერო ნაშრომებში, რომელიც ხელს შეუწყობს მოცემული კვლევის გარშემო ცოდნის გაღრმავებას და შემდგომი მეცნიერული კვლევების ჩატარებას; ნაშრომი საინტერესო იქნება აღმასრულებლების, იურისტების და სხვა სააღსრულებო საქმიანობით დაკავებული პირებისთვის მათ პრაქტიკულ საქმიანობაში. კვლევის დასკვნებისა და რეკომენდაციების გამოყენება შეეძლება აღსრულების საკითხით დაინტერესებულ სამთავრობო თუ საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს, მათ შორის, საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს, რომელიც პასუხისმგებელია საქართველოში აღსრულების პოლიტიკის განსაზღვრასა და სააღსრულებო სისტემის მუშაობაზე. თემის დამუშავება ხელს შეუწყობს ქართული საკანონმდებლო სივრცის საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანას. მეტად თვალსაჩინოს გახდის იმ მოთხოვნების დანერგვის აუცილებლობას, რომელიც ქვეყანაში ეფექტიანი აღსრულების სისტემის არსებობას უზრუნველყოფს.

ნაშრომის მოცულობა და სტრუქტურა: მოცულობაა 141 გვერდი. ნაშრომი მოიცავს შესავალს, ოთხ თავს, თვრამეტ ქვეთავს, დასკვნას და ბიბლიოგრაფიას. მესამე და მეოთხე ქვეთავები დაყოფილია პარაგრაფებად.

ნაშრომის ძირითადი შინაარსი

თავი I აღსრულების სისტემის მნიშვნელობა და დანიშნულება მოიცავს შემდეგ ქვეთავებს: 1. აღსრულება როგორც მართლმსაჯულების ინსტრუმენტი; 2. სოციალურ-ეკონომიკური მნიშვნელობა; 3. ცნობადობა.

პირველი თავი ეძღვნება აღსრულების სისტემის როლის და მნიშვნელობის წარმოჩენას. გაანალიზებულია აღსრულების როლი როგორც მართლმსაჯულების, ასევე სოციალურ-ეკონომიკური მნიშვნელობის კრილში; განხილულია აღსრულების ცნობადობა და წარმოდგენილია კვლევა სააღსრულებო წარმოების მხარეებში აღსრულების ცნობადობის თაობაზე.

პირველი თავის პირველ ქვეთავში წარმოდგენილია ის, რომ გადაწყვეტილებათა აღსრულებაზე საუბრისას მნიშვნელოვანია, თავად სასამართლოს როლი და დანიშნულება. სამართლიანი მართლმსაჯულების განხორციელება დამოუკიდებელი და ობიექტური სასამართლოს გარეშე შეუძლებელია. სწორედ სასამართლოა ყველაზე გამორჩეული ინსტიტუცია სამართლიანობის მისაღწევად. მართლმსაჯულება, როგორც სასამართლო ხელისუფლების განხორციელების ფორმა, ნიშნავს სასამართლოს მიერ საქმეების განხილვას, კანონით დაცული სიკეთის სასამართლო წესით დაცვას და დამრღვევთა მიმართ სახელმწიფო იძულებითი ღონისძიების გამოყენებას. ნაშრომში განვითარებულია აზრი, რომ მართლმსაჯულებად არ უნდა იქნეს მიჩნეული მხოლოდ სასამართლო განხილვის პროცესი, არამედ ის, რომ მას აღსრულების სტადიებიც განეკუთვნება. სწორედ სასამართლო წარმოების ბოლო ეტაპია აღსრულება. ნაშრომში ეს მოსაზრება გამყარებულია ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებით. კერძოდ, პრეცედენტის განმსაზღვრელ საქმესთან მიმართებაში - „ჰორნსბი საბერძნეთის წინააღმდეგ“, ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლი გამოიყენება არა მხოლოდ სასამართლოს წინაშე სამოქალაქო საკითხებზე სამართალწარმოების დაწყების უფლებასთან დაკავშირებით, არამედ, სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველსაყოფადაც. სასამართლო პროცესი

სასამართლოს მიერ გამოტანილი საბოლოო გადაწყვეტილებით კი არა, მისი აღსრულებით სრულდება. ასევე მოსაზრება გამყარებულია საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ მიღებულ არაერთი გადაწყვეტილებით სადაც, მსგავსი სახის განმარტებებია.

ნაშრომში გაანალიზებულია, ის რომ სასამართლო, თავის მხრივ, თავისი გადაწყვეტილებით განსაზღვრავს და ადგენს მხარეთათვის სამოქალაქო უფლებებსა და ვალდებულებებს. ამასთან აღნიშნულია, რომ საქართველოს კონსტიტუციით და სხვა სამართლებრივი აქტებით განმტკიცებული უფლება - პირის მიერ თავისი უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების სასამართლო წესით დაცვის შესახებ აზრს დაკარგავდა, თუ რეალურად ვერ განხორციელდებოდა. ეს კი მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება, როდესაც კანონმდებლობა ითვალისწინებს გადაწყვეტილების იძულებით აღსრულებას და არსებობს სათანადო სააღსრულებო სისტემა.

განხილულია თავად აღსასრულებელი გადაწყვეტილებები რაც „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონითაა განსაზღვრული. აღსრულების ეროვნული ბიურო უზრუნველყოფს არა მხოლოდ სასამართლოს მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებათა შესრულებას, არამედ, აღსასრულებლად მიექცევა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება, რომელიც, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის თანახმად, საქართველოსთვის სავალდებულოა; ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმეზე უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი; სანოტარო აქტი; გირავნობის მოწმობა და სხვა. დასკვნის სახით ნათქვამია, რომ სააღსრულებო წარმოების მეშვეობით ხდება სათანადო იურისდიქციის მქონე ორგანოთა დადგენილების იძულებით განხორციელება. სააღსრულებო პროცესის უმთავრეს პრინციპებს კი სწრაფი, ეფექტიანი და რაც მთავარია, კანონშესაბამისი აღსრულება წარმოადგენს.

შემაჯამებლად ნათქვამია, რომ მართლმსაჯულება, სასამართლო ხელისუფლების განხორციელების ფორმა, თავის თავში მოიცავს აღსრულებასაც.

პირველი თავის მეორე ქვეთავში შესწავლილია აღსრულების როლი ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაში. დემოკრატიულ სახელმწიფოში საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ქვეყნის ეკონომიური განვითარება და მოქალაქეთა სოციალურ-ეკონომიური მდგომარეობა მეტწილად დამოკიდებულია სააღსრულებო სისტემის ეფექტურობაზე. შესაბამისად, წარმოებისა და სხვა ნებისმიერი ბიზნესის ეფექტურობაც გამართული სააღსრულებო მექანიზმების არსებობის პირდაპირ პროპორციულია. ეკონომიკური ზრდის მიზნით, აუცილებელია მძლავრი და კონკურენტუნარიანი ბიზნეს სექტორის შექმნა, ვადაგადაცილებული გადახდა ან გადაუხდელობა საფრთხეს უქმნის როგორც ბიზნესის, ასევე მომხმარებელთა ინტერესებს. შესწავლილია ის ფაქტი, რომ სხვადასხვა ბიზნეს და ეკონომიკური რეიტინგები, როგორებიცაა: მსოფლიო ბანკის ბიზნესის კეთების რეიტინგი ან მსოფლიო კონკურენციის ინდექსი, სახელმწიფოსთვის რეიტინგში შესაბამისი ნიშნის მინიჭებისას ყოველთვის ითვალისწინებენ, თუ რამდენად სწრაფად და ხარისხიანად არის შესაძლებელი სახელმწიფოში დარღვეული უფლების აღდგენა. ქვეყანა, სადაც არ არის ეფექტური სააღსრულებო სისტემა, ინვესტორისთვის არ არის მიმზიდველი, რაც აფერხებს ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებას. სასამართლოს და აღსრულების ეფექტურობის შესწავლის კვლევები ცხადყოფს, რომ ქვეყნები, სადაც ეფექტური სასამართლო და სააღსრულებო მექანიზმებია ბევრად უფრო საინტერესოა ინვესტორებისთვის და ასეთ ქვეყნებში ბევრად მეტი კომპანიები ოპერირებენ.

ქვეთავის შემაჯამებლად ნათქვამია, რომ აღსრულების სისტემის როლი ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებისთვის მნიშვნელოვანია. არაეფექტური სააღსრულებო სისტემა ნეგატიურ გავლენას ახდენს, როგორც მართლმსაჯულებაზე, ასევე, ქვეყნის ეკონომიკაზე.

ნაშრომში პირველი თავის მესამე ქვეთავი ეძღვნება საზოგადოებაში აღსრულების ცნობადობას. ხაზგასმითაა მითითებული, რომ დღეს უკვე სააღსრულებოს სისტემის დანიშნულებიდან და მისი პრაქტიკული გამოყენებიდან გამომდინარე, აქტუალური გახდა აღსრულება და მისი მნიშვნელობა. დაიწყო სფეროს პოპულარიზაცია და განვითარებაზე ზრუნვა.

იმისთვის, რომ უკეთ წარმოჩნდეს სააღსრულებო სამართლის პრობლემები, გამოკვლეულია ზოგადად სამართლებრივ სისტემაში სააღსრულებო სამართლის ადგილი. კლასიკური სამართლის მოძღვრების თანახმად თუ სამართალს დავყოფთ სამ სფეროდ: კერძო სამართალი, საჯარო სამართალი და სისხლის სამართალი, მაშინ სააღსრულებო სამართალი საჯარო სამართალს მიეკუთვნება, ვინაიდან მისი საგანია სახელმწიფო ფუნქციის შესრულება - სასამართლოს, ადმინისტრაციულ ორგანოთა და კანონით გათვალისწინებულ სხვა უწყებათა გადაწყვეტილებების იძულებით აღსრულება, რაც ლეგიტიმურია სახელმწიფოს მიერ მინიჭებული შესაბამისი უფლებამოსილებით. მხოლოდ სახელმწიფოა უფლებამოსილი მოქალაქეთა დავებში წესრიგი აღადგინოს და დაიცვას იძულების გზით.

ნაშრომში საუბარია სახელმწიფოს დამოკიდებულებაზე აღსრულების ინსტიტუტის მიმართ და ზოგადად ამი მიმართულებით სახელმწიფო მიდგომებზე. მთავრობები, რიგ შემთხვევებში, იჩენენ შემწყნარებლობას დავალიანების გადაუხდელობის ზოგადი კულტურის მიმართ. არსებობს რისკი, რომ აღსრულების ეფექტური სისტემის გარეშე შეიძლება განვითარდეს „კერძო მართლმსაჯულების“ სხვა ფორმები და უარყოფითი შედეგი მოჰყვეს საზოგადოების ნდობას სამართლებრივი სისტემისადმი. საჭიროა სახელმწიფოს გააჩნდეს თანმიმდევრული პოლიტიკა და შესაბამისად დაგეგმოს სამომავლო განვითარებები. სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს საზოგადოების ინფორმირება აღსრულების ზომების შესახებ. აღსანიშნავია, რომ აღსრულების ეროვნული ბიუროს მიერ ტარდება საინფორმაციო კამპანიები, აქტიურია სოციალურ ქსელში მათი გვერდი, თუმცა ჯერ კიდევ დაბალია საზოგადოებაში აღსრულების შესახებ ცნობადობა. აღნიშნული დადასტურებულია ნაშრომის ფარგლებში ჩატარებული კვლევით.

მიზანშეწონილად იქნა მიჩნეული რაოდენობრივი კვლევის ჩატარება. კვლევაში მონაწილეობა დაეფუძნა ნებაყოფლობითობის, ანონიმურობისა და კონფიდენციალურობის პრინციპს. ამასთან რესპონდენტებს საწყის ეტაპზევე განემარტათ კვლევის მიზანი.

შერჩევის მახასიათებლები: გამოკითხვის ჩასატარებლად შეირჩა სამი ყველაზე მსხვილი ტერიტორიული სააღსრულებო ორგანო: თბილისის ბიურო, აჭარისა და გურიის ბიურო, იმერეთის, რაჭა-ლეჩხუმისა და ქვემო სვანეთის ბიურო. რესპონდენტებად შეირჩა სააღსრულებო წარმოების მხარეები, იმის გათვალისწინებით, რომ მხარე არ ყოფილიყო წარმომადგენელი ან/და იურისტი.

კვლევის ინსტრუმენტი: კვლევა ზემოაღნიშნულ ტერიტორიულ სააღსრულებო ბიუროებში 2023 წლის აპრილში ჩატარდა პირისპირ გამოკითხვის მეთოდით, რომელიც მოიცავდა სამ დახურულ კითხვას.

რესპონდენტებს დაესვათ კითხვები შემდეგი ფორმულირებით:

სანამ გახდებოდით სააღსრულებო წარმოების მხარე

➤ *გსმენიათ თუ არა აღსრულების შესახებ*

დიახ არა

➤ *გსმენიათ თუ არა სააღსრულებო საქმიანობის სპეციფიკის შესახებ*

დიახ არა

➤ *გქონდათ თუ არა ინფორმაცია სააღსრულებო წარმოების მხარეთა უფლება-მოვალეობებზე*

დიახ არა

კვლევის შედეგები: სულ გამოიკითხა 155 რესპონდენტი; მათ შორის თბილისის სააღსრულებო ბიუროში 105 პირი, რაც არის საერთო რაოდენობის 68%, აჭარისა და გურიის სააღსრულებო ბიუროში 25 პირი, რაც არის საერთო რაოდენობის 16%, იმერეთის, რაჭა-ლეჩხუმისა და ქვემო სვანეთის სააღსრულებო ბიუროში 25 პირი, რაც არის საერთო რაოდენობის 16%.

კითხვებზე პასუხები შემდეგი სახისაა:

1. გსმენიათ თუ არა აღსრულების შესახებ - დადებითი პასუხი 71; უარყოფითი 84.
2. გსმენიათ თუ არა სააღსრულებო საქმიანობის სპეციფიკის შესახებ - დადებითი პასუხი 43; უარყოფითია 112.

3. გქონდათ თუ არა ინფორმაცია სააღსრულებო წარმოების მხარეთა უფლება-მოვალეობებზე - დადებითი პასუხი 18, უარყოფითი 137.

კვლევა ჩაიშალა გენდერულ და ასაკობრივ ჭრილში.

დასკვნის სახით ნათქვამია, რომ მნიშვნელოვანია ამ გამოწვევის დაძლევა. აღსრულების შესახებ ცნობადობა აქტუალურია იმდენად, რამდენადაც პროფესია ემსახურება მართლმსაჯულების აღდგენას. სახელმწიფოს ინტერესს უნდა წარმოადგენდეს ამ სფეროს პოპულარიზაცია. სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს საზოგადოების ინფორმირება აღსრულების ორგანოს მუშაობის შესახებ, რათა მათ შეძლონ საკუთარი უფლება-მოვალეობების სათანადოდ შესრულება, თუკი გახდებიან სააღსრულებო წარმოების მონაწილეები. სააღსრულებო მექანიზმებზე ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა მნიშვნელოვან როლს ასრულებს მართლმსაჯულების განვითარების კუთხით.

პირველი თავის დასკვნად წარმოდგენილია ის, რომ სანამ უშუალოდ სააღსრულებო სისტემის მოწყობაზე მოხდება მსჯელობა, საჭიროა სათანადოდ იქნას გააზრებული აღსრულების ადგილი და გავლენა ქვეყნის ინსტიტუციურ განვითარებაში. ბუნებრივია, ისმის კითხვა – რისთვის სჭირდება სახელმწიფოს აღსრულების ეფექტური სისტემა? აღსრულების როლის წარმოჩენით ნათელი ხდება, თუ რა მნიშვნელობისაა სათანადო სააღსრულებოს სისტემის არსებობა ქვეყნის მართლმსაჯულების და ეკონომიკური განვითარებისთვის, რამდენად საჭიროა, საზოგადოება იცნობდეს და სათანადოდ აფასებდეს ამ ინსტიტუტს. საჭიროა, ყურადღება გამახვილდეს დამოუკიდებელი, ანგარიშვალდებული და ეფექტიანი აღსრულების სისტემის ჩამოყალიბებაზე.

თავი II აღსრულების ძირითადი ღირებულებები მოიცავს შემდეგ ქვეთავებს 1. საერთო სტანდარტები და პრინციპები 2. პროცესის მონაწილეები 3. პროცესის ვადები 4. მხარეთა შორის ბალანსის დაცვა და მედიაცია

მეორე თავში ჩამოყალიბებულია აღსრულების ძირითადი ღირებულებები, გამოკვლეულია აღსრულების საერთაშორისო სტანდარტები და პრინციპები, მოცემულია მათი ქართულ რეალობასთან შესაბამისობა. დასმულია კითხვა, აღსრულების როგორი სისტემით მეტად ხდება ძირითადი ღირებულებების დაცვა.

ნაშრომში, სხვადასხვა ქვეყნის კვლევის საფუძველზე, შემაჯამებლად ნათქვამია, რომ სხვადასხვა სახელმწიფოში აღსრულების სისტემები და აღსრულების პროცედურები განსხვავებულადაა ორგანიზებული. პრაქტიკული თვალსაზრისით ჰარმონიზაცია არ არის აუცილებელი, თუმცა სასარგებლო იქნებოდა საერთო სტანდარტებისა და პრინციპების დადგენა, რომელიც დაეხმარება სახელმწიფოებს თავისი კანონმდებლობებისა და პრაქტიკის დახვეწაში.

საწყისად ნათქვამია, რომ სააღსრულებო წარმოებას თან სდევს კოორდინაცია და თანამშრომლობა საჯარო ინტერესების, სამართლებრივი უსაფრთხოების და ფუნდამენტური უფლებების პატივისცემა. ყოველივე ეს მნიშვნელოვან როლს ასრულებს აღსრულების პროცესში. თავად აღსრულება კომპლექსური ურთიერთობაა მინიმუმ სამ ინტერესთა შორის. კრედიტორი, მოვალე და აღმასრულებელი ორგანო. აღნიშნულია ის, რომ აღმასრულებელი ორგანო წარმოებაში ჩართულია არა პირადი ინტერესებიდან გამომდინარე, არამედ კრედიტორი მხარის, დადასტურებული უფლების, იძულებით აღსრულების უზრუნველყოფის მიზნით, რაც უნდა იქნეს მიღწეული მხარეების მიმართ თანაბარი მოპყრობით, უნდა მოხდეს კრედიტორის მოთხოვნის დაკმაყოფილება, მოვალის ინტერესების გათვალისწინებით.

ნაშრომში აღსრულების ძირითადი სტანდარტების და პრინციპების გასაანალიზებლად გამოკვლეულია აღსრულების მსოფლიო კოდექსი, რომელიც არის საერთაშორისო სტანდარტების კრებული აღსრულების სფეროში. ასევე ნაშრომი მოიცავს არაერთ საერთაშორისო და მათ შორის აღსრულების შესახებ ევროსაბჭოს კომიტეტის მართლმსაჯულების ეფექტიანობაზე CEPEJ-ს, სახელმძღვანელოების, რეკომენდაციების და რეზოლუციების კვლევას.

მეორე თავის მეორე ქვეთავი ეძღვნება პროცესის მონაწილეების და მათი ფუნდამენტური უფლებების კვლევას. აღსრულების მსოფლიო კოდექსის თანახმად, „ნებისმიერ კრედიტორს, რომელიც ფლობს აღსრულებად საბუთს აქვს მის აღსრულებაზე ეფექტიანი წვდომის უფლება იმ მოვალესთან მიმართებით, რომელიც არ ასრულებს ვალდებულებას, ეს უფლება მინიჭებულია დისკრიმინაციის გარეშე და მოთხოვნის ოდენობის მიუხედავად“. მხარეთა

მსგავსი განმარტებებია გამოკვლეულ ქვეყნებშიც მათ შორის მხარეთა მსგავსი განმარტება გვაქვს „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონშიც.

სააღსრულებო წარმოების მხარეები მიუხედავად მათი სტატუსისა (ფიზიკური და იურიდიული პირი, სხვადასხვა ტიპის ორგანიზაციული წარმონაქმნი, სახელმწიფო უწყება) სააღსრულებო წარმოების პროცესში თანაბარი უფლებებით უნდა სარგებლობდნენ. საქმეებში, სადაც სახელმწიფო წარმოადგენს მოვალე მხარეს, საქართველოს კანონმდებლობით განსხვავებული რეგულაცია მოქმედებს, მათ შორის ვალდებულების ნებაყოფლობით შესრულების ვადაც კი განსხვავებულია. მოვალე საბიუჯეტო ორგანიზაციას ბევრად მეტი დრო აქვს განსაზღვრული ვალდებულების ნებაყოფლობით შესრულებისთვის. სახელმწიფო, როგორც მოვალე, პრივილეგირებულ მდგომარეობაშია, რაც მნიშვნელოვნად ამცირებს სააღსრულებო სისტემისადმი ნდობას და მოლოდინს. ნაშრომში გამოთქმულია კრიტიკა, რომ აღსრულების მსგავსი პროცედურები არ შესაბამება აღსრულების ევროპულ სტანდარტებს. საქმეები, სადაც მოვალე მხარეა სახელმწიფო უწყება ბევრად უფრო სწრაფად უნდა სრულდებოდეს და არ უნდა იყოს იძულებითი აღსრულების საჭიროება. ევროპულ ქვეყნებში სახელმწიფოს წინააღმდეგ საქმეები იძულებით აღსასრულებლად იშვიათად ხვდება. სახელმწიფო ჩვეულებრივ ემორჩილება და ნებაყოფლობით ასრულებს სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილებას. სამწუხაროდ, განსხვავებული რეალობაა საქართველოში.

აღსრულების პროცესის მონაწილეა აღმასრულებელიც. აღსრულების შესახებ ევროსაბჭოს კომიტეტის მართლმსაჯულების ეფექტიანობაზე CEPEJ-ს რეკომენდაცია აღმასრულებელს განმარტავს როგორც პროფესიონალს, რომელიც ჩართულია აღსრულების პროცესში, „აღმასრულებელი ნიშნავს პირს, რომელსაც სახელმწიფოს მიერ მინიჭებული აქვს უფლებამოსილება განახორციელოს აღსრულების პროცესი, იმისდა მიუხედავად, ეს პირი სახელმწიფოს მიერ არის დაქირავებული თუ არა“. აღმასრულებელი საქმიანობის განხორციელებისას უნდა იყოს მიუკერძოებელი, მისთვის მინიჭებული უფლებამოსილება მიიჩნევა რომ ხელს უწყობს აღსრულების პროცესის ეფექტიანობას. აღმასრულებლის მოთხოვნის შესრულება სავალდებულოა და ამას შესაბამისი ქვეყნის კანონმდებლობა

განსაზღვრავს მათ შორის „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონი.

აღსრულების პროცედურების ადმინისტრირება აღმასრულებლებისთვის მარტივი უნდა იყოს. უმთავრესად აღმასრულებელს უნდა გააჩნდეს სათანადო დამოუკიდებლობა, მათ შორის გასატარებელი ზომების შერჩევის თვალსაზრისითაც. შემაჯამებლად ნათქვამია, რომ კერძო აღსრულების სისტემის შემთხვევაში აღმასრულებლის დამოუკიდებლობა მეტად არის დაცული და ნაკლებად ხდება მათ საქმიანობაში ჩარევა, მათ შორის საქართველოშიც. განსხვავებულია დამოუკიდებლობის ხარისხი საჯარო მოწყობის შემთხვევაში, სადაც აღმასრულებელს ჰყავს არაერთი ზემდგომი და მითითების მიმცემი სააღსრულებო მოქმედების პროცესში.

მეორე თავის მესამე ქვეთავში ყურადღება გამახვილებულია სააღსრულებო წარმოების ვადებზე. სახელმწიფოში კანონმდებლობა სრულყოფილად უნდა აღწერდეს სააღსრულებო მოქმედებების ვადებს. საქმის მწარმოებელ აღმასრულებელს ან/და მხარეებს არ უნდა ჰქონდეთ ამ ვადების ინტერპრეტირების საშუალება. CEPEJ-ის სახელმძღვანელო დირექტივებში გამახვილებულია ყურადღება იმაზე, რომ სააღსრულებო წარმოებასთან დაკავშირებული პროცედურები გონივრულ ვადებში უნდა განხორციელდეს და იმავდროულად წევრმა სახელმწიფოებმა არ უნდა დააწესონ ისეთი მოკლე ვადები, რომ აღსრულების პროცესი ხელოვნურად დასრულდეს. აღსრულების მსოფლიო კოდექსი უთითებს, რომ აღსრულება უნდა განხორციელდეს კანონით გაწერილ დროს, ეროვნული კანონმდებლობით დაწესებული დროის გარდა სხვა დროს აღსრულების წარმოება არ უნდა ხდებოდეს.

აღნიშნულ თავში დასმულია საკითხი, რომ არა მხოლოდ დროული აღსრულება, არამედ გადაწყვეტილების გამოტანის დროულობაც ასევე აქტუალურია. გამოკვლეულია ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკა. საქმეზე ლ. ხარიტონაშვილი საქართველოს წინააღმდეგ, აღნიშნულია, რომ სასამართლო წარმოება 8 წელი და 11 თვის მანძილზე მიმდინარეობდა, რაც ყოვლად დაუშვებელია. გადაწყვეტილების დროული შეუსრულებლობის მიზეზი არ შეიძლება იყოს მოსამართლის უმოქმედობა, ასევე ვერ იქნება გაზიარებული ის

გარემოება, რომ საქმის სიმრავლის და ქრონიკული გადაჭარბებული დატვირთულობა გამო ვერ ხდება საქმეების განხილვა. გადაწყვეტილებაში ნათქვამია, რომ სახელმწიფოს ვალდებულებაა უზრუნველყოს მისი სისტემის ისე ორგანიზება, რომ გარანტირებულ იქნას უფლების გონივრულ ვადაში გამოყენების შესაძლებლობა.

ნაშრომი ეხება აღსრულების შეჩერების და გადადების საკითხსაც. ნათქვამია, რომ აღსრულების ორივე მხარისთვის მისაღები პირობებით წარმართვა არ უნდა იქნეს ბოროტად გამოყენებული რომელიმე მხარის მიერ. მაგალითად, პროცესის ხელოვნურად გაჭიანურება. აღნიშნული ერთგვარი გამოწვევაა სახელმწიფოებისადმი, რომ დანერგოს მექანიზმები, რომელთა მეშვეობითაც მოხდება პროცესის ბოროტად გამოყენების პრევენცია. საკითხზე გამოკვლეულია საქართველოს კანონმდებლობაც, რომელიც თავისთავად იცნობს როგორც აღსრულების პროცესის შეჩერებას, ასევე გადადებას. აღნიშნულია, რომ „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონით, განსაკუთრებულ შემთხვევაში აღსრულების ეროვნული ბიუროს თავმჯდომარის გადაწყვეტილებით, შესაძლებელია აღსრულების შეჩერება. საყურადღებოა საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილება, სადაც დავის საგანი იყო სწორედ აღნიშნული საკითხის კონსტიტუციურობა. საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველ პუნქტთან მიმართებით დაკმაყოფილდა კონსტიტუციური სარჩელი და არაკონსტიტუციურად იქნა ცნობილი ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც ითვალისწინებს სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების აღსრულების შეჩერების შესაძლებლობას სასამართლო კონტროლის გარეშე. აღნიშნულით კიდევ ერთხელ მოხდა ხაზგასმა, თუ რაოდენ მნიშვნელოვანია სასამართლო კონტროლი სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების აღსრულებისას.

სააღსრულებო წარმოებისას ვადების დაცვა განსაკუთრებულად ყურადსაღებია. აღნიშნულის კვლევა მიზნად ისახავს, პასუხი გაეცეს კითხვას, როგორ ხდება ვადების დაცვა კერძო და საჯარო მოწყობის შემთხვევებში. დასკვნის სახით ნათქვამია, რომ საქართველოში კერძო აღმასრულებლები ბევრად უფრო ეფექტურები არიან ვადების დაცვის მხრივ. აღნიშნულს ადასტურებს ნაშრომის

ფარგლებში, სტატისტიკურ მონაცემებზე დაყრდნობით, წარმოებული კვლევა, რომლის მიხედვით სააღსრულებო წარმოების ხანგრძლივობა კერძო აღსრულების შემთხვევაში ბევრად ნაკლებია. ასევე ნაკლებია საქმეთა გაჭიანურება.

მეორე თავის მეოთხე ქვეთავი ეთმობა სააღსრულებო წარმოების პროცესში მხარეთა შორის ბალანსის დაცვას და მედიაციას. წარმოების პროცესში რაციონალური გადაწყვეტილების მიღებისთვის მნიშვნელოვანია მოხდეს კრედიტორისა და მოვალის ინტერესების შეპირისპირება. კრედიტორი მიმართავს სააღსრულებო ორგანოს, რათა მოხდეს გადაწყვეტილების სწრაფი და რეალური აღსრულება. მას აქვს კანონიერი მოლოდინი და ნდობა სააღსრულებო დაწესებულების მიმართ. მოვალის ინტერესია სააღსრულებო წარმოების პროცესში მაქსიმალურად მოხდეს მისი გათვალისწინება, არ შეეზღუდოს ქონებრივი უფლებები იმაზე მეტად, ვიდრე მისი ვალდებულებაა.

მხარეთა ინტერესების დაბალანსება ასევე გულისხმობს პროპორციულობის ბალანსს. სააღსრულებო წარმოებისას დაცული უნდა იყოს პროპორციულობის პრინციპი. პროპორციულობის პრინციპი ეხება კრედიტორისა და მოვალის ინტერესებს, თუმცა შესაძლოა აგრეთვე შეეხოს გამოსაყენებელი აღსრულების ღონისძიებას. აღსრულების განხორციელებული პრაქტიკული ქმედებები უნდა იყოს მოთხოვნის ოდენობასთან პროპორციული. სააღსრულებო წარმოების განხორციელებისას გვაქვს შეხება ისეთ ძირითად უფლებებთან, როგორცაა საკუთრება, თავისუფლება, საცხოვრებლისა და პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობა. ამდენად, ყოველთვის უნდა გვახსოვდეს თანაზომიერების პრინციპი, რომელიც უნდა იყოს სამართლებრივი სახელმწიფოს შემადგენელი ნაწილი. ნაშრომში გაკრიტიკებულია საქართველოში არსებული სააღსრულებო პრაქტიკა, რა დროსაც ხდება მოვალის ყველა ქონებაზე ერთდროულად აღსრულების მიქცევა მიუხედავად მოთხოვნის ოდენობისა. აღნიშნულზე გამოკვლეულია საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებები, სადაც ნათქვამია, რომ ადმინისტრაციული ორგანო აღსრულების პროცესში მოქმედებს დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებში, რაც არ გამორიცხავს მის ვალდებულებას გაითვალისწინოს დისკრეციული უფლებამოსილების გამოყენების წესები, მხედველობაში მიიღოს სააღსრულებო ზომის

პროპორციულობა. ამასთან ნაშრომში წარმოდგენილია პროპორციულობის შემოწმების ორიგინალური მეთოდი. პროპორციულობის დასადგენად შესაძლებელია ვიხელმძღვანელოთ ოთხი ძირითადი კომპონენტით 1. შეზღუდვას უნდა ჰქონდეს სათანადო მიზანი; 2. მიღებული ზომები უნდა იყოს რაციონალურად დაკავშირებული ამ მიზნის შესრულებასთან; 3. მიღებული ზომები უნდა იყოს აუცილებელი, ვინაიდან არ არსებობს ალტერნატიული ზომები ნაკლები ზიანის მიყენებით; 4. უნდა იყოს ბალანსი მიღწეული მიზნის მნიშვნელობასა და ძირითადი უფლების შეზღუდვის სოციალურ მნიშვნელობას შორის; ასეთი შედარებებით შესაძლებელია ძირითადი უფლებების შეზღუდვის პროპორციულობის განსაზღვრა.

ნაშრომში ყურადღება გამახვილებლია აღსრულებაში მედიაციის მნიშვნელობაზე. CEPEJ 2009 სახელმძღვანელო დირექტივებიდან შესაძლოა დავასკვნათ, რომ აღმასრულებლის როლი სააღსრულებო წარმოებაში არ შემოიფარგლება მხოლოდ აღსრულებით. აღმასრულებელს ასევე შეიძლება “სასამართლო გადაწყვეტილების შემდგომი მედიაციის“ ფუნქციაც დაეკისროს სააღსრულებო წარმოების ეტაპზე.

საქართველოს დღევანდელი მდგომარეობის კვლევის შედეგად ნათქვამია, რომ სულ უფრო და უფრო იხვეწება მედიაციის ინსტიტუტი. მიღებულ იქნა კანონი მედიაციის შესახებ. აღსრულების ეროვნული ბიუროს სტრუქტურულ ერთეულად შეიქმნა მხარეთა ინტერესების დაცვისა და მედიაციის დეპარტამენტი, რომლის მიზანია აღსრულების ეროვნული ბიუროს მიერ საქმიანობის განხორციელებისას მხარეთა ან/და მესამე პირთა უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების დარღვევების შემთხვევების მინიმუმამდე შემცირება, აგრეთვე „სოციალური მუშაობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ვალდებულებების შესრულება და მოქნილი სოციალური პოლიტიკის დანერგვა, განვითარება და განხორციელება. ნაშრომში მხარდაჭერილია აღნიშნული პოლიტიკა, რომლითაც ცალსახად უნდა მოხდეს აღსრულების ეროვნული ბიუროს მიერ საქმის წარმოებისას მხარეთა უფლებების და კანონიერი ინტერესების დარღვევის შემთხვევების მინიმუმამდე შემცირება, გადაწყვეტილების ნებაყოფლობით შესრულების ხელშეწყობა და გაუმჯობესდეს მხარეთა შორის

არსებული უფლებებისა და ინტერესების ბალანსის დაცვა. ამასთან გაკრიტიკებულია „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონის ის მუხლი, რომელიც იცნობს ვალდებულების შესრულების განწილვადებას, სადაც არის დათქმა, რომ ვალდებულების შესრულების განწილვადება შესაძლებელია მხოლოდ 12 თვემდე ვადით. აღნიშნული ეწინააღმდეგება საერთაშორისო მიდგომებს და უზღუდავს მხარეებს ნების გამოვლინებას. მოცემულია რეკომენდაცია მოხდეს ამ ნორმის საერთაშორისო სტანდარტებთან მისადაგება და მხარეებს მიეცეთ შესაძლებლობა თავად განსაზღვრონ შესრულების განწილვადების ვადა, აღსრულების საერთო ხანდაზმულობის ფარგლებში. ნათქვამია, რომ ბიუროს პოლიტიკა გაძლიერდეს მხარეთა ინტერესების დაცვა და მედიაცია სააღსრულებო წარმოების ეტაპზე ასევე მხარდაჭერილი უნდა იქნეს ნორმატიული აქტებით.

აღსრულების როგორი სისტემით მეტად ხდება ძირითადი ღირებულებების დაცვა? ამ კითხვაზე დასკვნის სახით ნათქვამია, რომ აღსრულების ძირითადი სტანდარტები და პრინციპები, ასევე ფუნდამენტური მიდგომები მხარეების და მათი უფლებების მიმართ გასათვალისწინებელია ყველა შემთხვევაში, მიუხედავად სააღსრულებო სისტემის მოწყობისა. საფუძვლიანია ეჭვი, რომ კერძო სააღსრულებო სისტემის შემთხვევაში აღნიშნულის მიღწევა ბევრად უფრო მეტ სირთულეებთან იქნება დაკავშირებული, ვიდრე საჯარო მოწყობისას, ვინაიდან ასეთ შემთხვევაში მეტად ცენტრალიზებულად ხდება პროცესის მართვა. ასევე საგულისხმოა, რომ სიტყვა „კერძო“, აღნიშნავს აღმასრულებლის სტატუსს და იგი ფართოდ გამოიყენება. მნიშვნელოვანია, რომ ეს ტერმინი სწორად იქნას გაგებული. შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ტერმინი „კერძო“ ქმნის უარყოფით შთაბეჭდილებას პროფესიის მიმართ. საზოგადოებამ შეიძლება დაუკავშიროს აღმასრულებლის საქმიანობა „კერძო მართლმსაჯულებას“, ვალდებულების შესრულების მოთხოვნას ყოველგვარი სამართლებრივი საფუძვლისა და კონტროლის გარეშე. ტერმინ „კერძოს“ გამოყენებას შეიძლება ჰქონდეს უარყოფითი შედეგი მოსახლეობის ნდობაზე სამართლებრივი სისტემის მიმართ და მის სანდოობაზე. ნათელი უნდა იყოს, რომ აღმასრულებელი არის პირი, რომელიც სახელმწიფოს მიერაა უფლებამოსილია წარმართოს აღსრულების

პროცესი. მიუხედავად კერძო თუ საჯარო მოწყობისა მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ სწორედ სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს, სათანადოდ იყოს დაცული აღსრულების ძირითადი ღირებულებები და მათ შორის რა თქმა უნდა პრიორიტეტი უნდა მიენიჭოს მხარეთ უფლებებს, მათი ინტერესების დაცვას და მედიაციის შესაძლებლობას. აღნიშნული უნდა დარეგულირდეს მკაცრი საკანონმდებლო ჩარჩოთი, რომელიც საერთო იქნება ნებისმიერი სისტემური მოწყობისთვის.

ლოგიკურადაა გადმოცემული შეჯამება იმის თაობაზე, რომ ქვეყანაში უნდა არსებობდეს ქვეყნის, მისი ისტორიის და კულტურის შესაბამისი სააღსრულებო სისტემა. ამასთან, სააღსრულებო სისტემის მოწყობის (საჯარო თუ კერძო) განსხვავების მიუხედავად დაცული უნდა იქნეს აღსრულების ძირითადი სტანდარტები და პრინციპები.

თავი III საქართველოს საჯარო და კერძო სააღსრულებო სისტემები
მოიცავს შემდეგ ქვეთავებს: **1. ისტორიული ექსკურსი** დაყოფილია პარაგრაფებად: 1.1. გადაწყვეტილებათა აღსრულება ადრეულ ხანაში 1.2. გადაწყვეტილებათა აღსრულება საბჭოთა საქართველოში **2. თანამედროვე პერიოდის აღსრულება** დაყოფილია პარაგრაფებად: 2.1. აღსრულება როგორც სასამართლოსგან დამოუკიდებელი სტრუქტურა 2.2. სსიპ აღსრულების ეროვნული ბიურო 2.3. ელექტრონული მმართველობა 2.4. აღმასრულებელთა საერთაშორისო ასოციაციის წევრობა 2.5. „არასააღსრულებო სერვისები“ **3. კერძო აღმასრულებლის ინსტიტუტი** დაყოფილია პარაგრაფებად: 3.1. სისტემის დანერგვა 3.2. კერძო აღმასრულებელი **4. მიმდინარე საკანონმდებლო ცვლილება** **5. სტატისტიკური ანალიზი.**

მესამე თავი ეძღვნება საქართველოს საჯარო და კერძო სააღსრულებო სისტემების კვლევას. დასმულია კითხვა, თუ როგორი მოწყობაა საქართველოსთვის, ამ ეტაპზე, ყველაზე რელევანტური. მოიცავს საქართველოს სააღსრულებო სისტემის ისტორიულ ექსკურსს და თანამედროვე სააღსრულებო სისტემის შექმნა-განვითარებას. გაანალიზებულია კერძო აღმასრულებლის ინსტიტუტის დანერგვა-განვითარება. წარმოდგენილია აღსრულების ეროვნული

ბიუროს, ასევე კერძო აღმასრულებელთა წარმოებაში არსებული საქმეების სტატისტიკა და შედარებითი ანალიზი, აღნიშნულის საფუძველზე გამოკვლეულია რომელი სისტემით მეტად მიიღწევა გადაწყვეტილებათა სწრაფი და რეალური აღსრულება. მიმოხილულია მიმდინარე საკანონმდებლო ცვლილებები.

მესამე თავის პირველი ქვეთავში საკითხის კვლევა დაწყებულია ადრეული ხანით, ამისათვის გამოყენებულია საისტორიო წყაროები. ძველ ქართულ სამართალში მრავლად არის ცნობები ადრეული დროის სასამართლოსა და მისი დანიშნულების თაობაზე. მიღებული გადაწყვეტილებები, რა თქმა უნდა, სისრულეში მოყვანას საჭიროებდა. გადაწყვეტილების ნებაყოფლობით შესრულებლობის შემთხვევაში კი, იყვნენ პირები, რომლებიც ამა თუ იმ გადაწყვეტილების სისრულეში მოყვანას იძულებით ახორციელებდნენ.

ასევე, ნაშრომში გამოკვლეულია, თუ როგორი იყო აღსრულების წესი ქართულ ჩვეულებით სამართალში. ტრადიციული ქართული სამართალი რელიგიური პოსტულატებიდან მომდინარეობს. ფეოდალური ხანის საქართველოში საერო და საეკლესიო სამართალი გვერდიგვერდ არსებობდა. ესა თუ ის საკანონმდებლო აქტი შეიცავდა როგორც საერო, ასევე საეკლესიო ხასიათის დადგენილებებს. ჩვეულებითი სამართლის საფუძველზე მოქმედი სასამართლოები მთელ საქართველოში იყო. მას ზნეობით გამორჩეული და სამართლის მცოდნე პირები აღასრულებდნენ. შემაჯამებლად ნათქვამია რომ იქ, სადაც საქმეები ირჩეოდა და ხდებოდა გადაწყვეტილების მიღება, იყვნენ პირები, რომლებიც მიღებული გადაწყვეტილების შესრულებას უზრუნველყოფდნენ.

აღსრულების დანიშნულებისა და აღმასრულებლის საქმიანობის რეტროსპექტივაში კვლევის შედეგად გაკეთებულია დასკვნა, რომ საქართველოში სახელმწიფოებრიობის განვითარების პარალელურად, სამართლის სისტემაც ვითარდებოდა. იქ, სადაც ხდებოდა საქმის განხილვა სასამართლო წესით, იყვნენ პირები, რომლებიც მიღებული გადაწყვეტილების აღსრულებას უზრუნველყოფდნენ. ოდითგანვე არსებობდა აღსრულების სახელმწიფო ინსტიტუტი და ფუნქციური აღსრულების მექანიზმები.

არანაკლებ მნიშვნელოვანია აღსრულება საბჭოთა პერიოდში, რომელიც 30-იანი წლების საბჭოთა კავშირში და მათ შორის, საქართველოში ჩამოყალიბდა.

ამ მხრივ საინტერესოა საბჭოთა საქართველოს აღსრულების სისტემა, რომელიც სრული სახით შეიქმნა 1938 წელს მიღებული „სსრ კავშირის მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების სასამართლოს წყობილების შესახებ კანონის“ შესაბამისად. უნდა აღინიშნოს, რომ საბჭოთა სისტემის მიერ უარყოფილი იყო კერძო საკუთრება და პრიორიტეტი ენიჭებოდა სახელმწიფო და კოოპერაციულ საკუთრებას. სწორედ ამაზე იყო მორგებული სააღსრულებო კანონმდებლობაც. საბჭოთა სასამართლოს აღმასრულებელს გადაწყვეტილება სისრულეში მოჰყავდა სათანადო სააღსრულებო დოკუმენტის საფუძველზე, რომელსაც სასამართლო გასცემდა გადაწყვეტილების, განაჩენისა და დადგენილების კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ. კანონი მოსამართლეს ავალდებულებდა ყოველდღიურ რეჟიმში გაეწია კონტროლი სასამართლო აღმასრულებლის საქმიანობაზე, ვინაიდან სწორედ მოსამართლეები იყვნენ პასუხისმგებელი სასამართლო გადაწყვეტილებათა აღსრულებაზე. აღნიშნულია ისიც, რომ დღევანდელ სააღსრულებო წარმოების ეტაპებსა და მაშინდელ განსახორციელებელ ქმედებებს შორის ბევრი საერთოა. საბჭოთა წარსულის გავლენა იგრძნობა თითქმის ყველა სფეროში და მათ შორის სააღსრულებო წარმოებაშიც.

მეორე თავის მეორე ქვეთავი თანამედროვე პერიოდის აღსრულების კვლევას ეძღვნება, იგი იწყება 1999 წლიდან, როდესაც მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“. მიმოხილულია, 90-იანი წლებიც, როდესაც სასამართლო აღმასრულებლები ექვემდებარებოდნენ შესაბამის რაიონულ სასამართლოებს. ხოლო 1999 წელს, ზემოაღნიშნული კანონის მიღების შემდგომ სასამართლო აღმასრულებლები გამოცალკევდნენ სასამართლო სისტემიდან და საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს დაქვემდებარებაში შეიქმნა სააღსრულებო დეპარტამენტი. აღნიშნულია ისიც, რომ 2000 წელს, საკანონმდებლო ცვლილების თანახმად, სააღსრულებო დეპარტამენტთან ერთად არსებობა დაიწყო და დღემდე ფუნქციონირებს აღსრულების პოლიცია.

ამავე თავში გამოკვლეულია 2009 წელს განხორციელებული მორიგი სტრუქტურული ცვლილება. რა დროსაც ჩამოყალიბდა იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი (სსიპ)

- აღსრულების ეროვნული ბიურო. ამ ცვლილების საფუძველზე კიდევ უფრო გაიზარდა სისტემის დამოუკიდებლობის ხარისხი.

აღსრულების ეროვნული ბიუროს ძირითად და უმთავრეს მიზანს წარმოადგენს კანონით გათვალისწინებული აღსასრულებელი აქტების აღსრულების უზრუნველყოფა. სააღსრულებო წარმოება რეგულირდება „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონით, იუსტიციის მინისტრის შესაბამისი ბრძანებებით და სხვა საკანონმდებლო თუ კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტებით. აღსრულების ეროვნულ ბიუროს ხელმძღვანელობს თავმჯდომარე. აღსრულების ეროვნული ბიურო სააღსრულებო პროცესის მართვას უზრუნველყოფს ტერიტორიული ორგანოების – სააღსრულებო ბიუროების მეშვეობით. სააღსრულებო ბიუროები ძირითადად დაკომპლექტებულია აღმასრულებლებით, რომლებიც უშუალოდ ახორციელებენ სააღსრულებო პროცესს.

მესამე თავში ასევე გამოკვლეულია აღსრულების ეროვნული ბიუროს ძირითადი მიღწევები. მათ შორის, ელექტრონული მმართველობის განვითარების კუთხით სისტემაში გადადგმული ნაბიჯები. 2010 წლის 1 იანვრიდან აღსრულების ეროვნულმა ბიურომ სააღსრულებო საქმის წარმოება ელექტრონული პროგრამის მეშვეობით დაიწყო. პროგრამა წარმოადგენს ელექტრონულ სააღსრულებო წარმოებას. ასევე, აღნიშნულია სააღსრულებო წარმოების პროცესში ელექტრონული აუქციონის დანერგვა. ბიურო დარბაზში აუქციონის წესით ქონების რეალიზაციიდან, 2011 წლის თებერვალში, სრულად გადავიდა ელექტრონულ აუქციონზე. ინტერნეტ აუქციონმა მნიშვნელოვნად შეცვალა საქონლის გაყიდვის გზები. აღნიშნულია ისიც, რომ 2010 წლის 1 იანვრიდან კიდევ ერთ ინოვაციას ჩაეყარა საფუძველი, ამოქმედდა მოვალეთა რეესტრი, რომელიც არის სისტემატიზებული ელექტრონული ერთობლიობა იმ ფიზიკურ და იურიდიულ პირთა და სხვა ორგანიზაციულ წარმონაქმნთა მონაცემების შესახებ, რომელთა მიმართაც მიმდინარეობს აღსრულება, გარდა სახელმწიფო ხელისუფლების და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებისა და უზრუნველყოფილი მოთხოვნის მოვალისა.

გამორკვეულია, საერთაშორისო ურთიერთობების განვითარების მიზნით, აღსრულების ეროვნული ბიუროს საქმიანობა. გამოირკვა, რომ ბიურო აქტიურად თანამშრომლობდა აღმასრულებელ მოხელეთა საერთაშორისო ასოციაციასთან ასოციაციის წევრობის საკითხზე. აღმასრულებელ მოხელეთა საერთაშორისო ასოციაცია (UIHJ) დაფუძნდა 1952 წელს. ამჟამად მას 88 წევრი ქვეყანა ჰყავს. ის ხელს უწყობს ეროვნული, სამართლებრივი პროცესების და საერთაშორისო შეთანხმებების გაუმჯობესებას. იგი არის გაერთიანებული ერების ეკონომიკური და სოციალური საბჭოს წევრი. ის არის ევროსაბჭოს მართლმსაჯულების ეფექტიანობის ევროპული კომისიის მუდმივი დამკვირვებელი წევრი. 2012 წლის 2-4 მაისს, აღსრულების ეროვნულმა ბიურომ სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკის ქალაქ კეიპტაუნში გამართულ აღმასრულებელთა საერთაშორისო ასოციაციის კონგრესში მიიღო მონაწილეობა. სწორედ აღნიშნულ კონგრესზე გახდა აღსრულების ეროვნული ბიურო ასოციაციის სრულუფლებიანი წევრი, სადაც ორასამდე მონაწილე დელეგატმა ერთხმად დაუჭირა მხარი საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სსიპ აღსრულების ეროვნული ბიუროს გაწევრიანებას და ხაზგასმით აღინიშნა ის წარმატებები, რაც უკანასკნელ წლებში გატარებული რეფორმების შედეგად იქნა მიღწეული საქართველოს აღსრულების სისტემაში.

აღსრულების ეროვნულმა ბიურომ მჭიდრო თანამშრომლობა დაიწყო სხვადასხვა ქვეყნის სააღსრულებო სისტემის წარმომადგენლებთან. შეისწავლა მათი სამუშაო სპეციფიკა და ის სიახლეები, რაც დანერგილია სააღსრულებო საქმიანობის სფეროში. სწორედ სხვადასხვა ქვეყანაში არსებული სერვისების გაცნობის შედეგად, მოხდა აღსრულების ეროვნული ბიუროს საქმიანობის გაფართოება და დაინერგა ახალი „არასააღსრულებო“ სერვისები.

2012 წლიდან აღსრულების ეროვნულ ბიუროში გამარტივებული წარმოების მომსახურება ამოქმედდა. წარმოების ეს ფორმა განიხილავს თანხის გადახდევინებასთან დაკავშირებულ ვადამოსულ მოთხოვნებს, რომელზეც არსებობს ვალის დამადასტურებელი წერილობითი მტკიცებულება და რომელიც არ უკავშირდება რაიმე საპასუხო ვალდებულების შესრულებას.

აღსრულების ეროვნულმა ბიურომ 2012 წლის აგვისტოდან დაინერგა ფაქტების კონსტატაცია. სერვისი დაინერგა ფრანგული და ჰოლანდიური

გამოცდილების საფუძველზე ამ ქვეყნების წარმომადგენელი ექსპერტების ჩართულობით. ფაქტების კონსტატაცია გულისხმობს ფაქტობრივი გარემოებების შესახებ არსებული მდგომარეობის ასახვას. იგი გამოიყენება ისეთ გარემოებებთან მიმართებით, რომელთა აღქმა და აღწერა შესაძლებელია. ფაქტების კონსტატაციის შესახებ დგება ოქმი, რომელიც შემდგომ შესაძლებელია მტკიცებულებად იქნას გამოყენებული.

ნაშრომში გამოხატულია პოზიცია, რომ აღსრულების ეროვნული ბიუროს სწრაფვა მუდმივი განვითარებისკენ და ის, რომ ბიურო არ უშინდება ახალ-ახალ გამოწვევებს, კიდევ უფრო აფართოებს აღსრულების ეროვნული ბიუროს დანიშნულებას.

მესამე თავის მესამე ქვეთავში გამოკვლეულია საქართველოში კერძო სააღსრულებო სისტემის დანერგვა და განვითარება.

კვლევის შედეგად ნათქვამია, რომ 2009 წლიდან იწყება საქართველოში კერძო სააღსრულებო სისტემის დანერგვა. კერძო აღმასრულებლის ინსტიტუტის შემოღება სააღსრულებო სისტემის რეფორმირების ერთ-ერთი ნაწილი გახლდათ. ვინაიდან საქართველოს არ ჰქონდა კერძო სააღსრულებო საქმიანობის გამოცდილება, მიზანშეწონილად ჩაითვალა ორივე სისტემის თანაარსებობა და ქვეყანაში დღემდე ფუნქციონირებს როგორც სახელმწიფო აღსრულება, სსიპ აღსრულების ეროვნული ბიუროს სახით, ასევე კერძო აღსრულება, დამოუკიდებელი კერძო აღმასრულებლების სახით.

კერძო აღმასრულებელი არის ფიზიკური პირი, რომელიც საჯარო უფლებამოსილებას – სააღსრულებო საქმიანობას ახორციელებს აღსრულების ეროვნული ბიუროს მიერ გაცემული სააღსრულებო საქმიანობის ლიცენზიის საფუძველზე საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე. სააღსრულებო საქმიანობის ლიცენზიას შესაბამისი წესით გაცემს აღსრულების ეროვნული ბიურო. „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრულია კერძო აღმასრულებლის კომპეტენცია და შეზღუდვები. დღეისათვის სულ საქართველოში 28 ლიცენზირებული კერძო აღმასრულებელი საქმიანობს.

შემაჯამებლად ნაშრომში წარმოდგენილია ის, რომ კერძო აღმასრულებლის ინსტიტუტის საფუძველზე დაინერგა ჯანსაღი კონკურენცია სააღსრულებო

საქმიანობის სფეროში; საზოგადოებას მიეცა ალტერნატიული აღსრულების არჩევის საშუალება, გაიზარდა სასამართლო გადაწყვეტილებების ეფექტიანი აღსრულების ხელმისაწვდომობა. თუმცა აღნიშნულია ისიც, რომ 2009 წლიდან დღემდე, როგორც საკანონმდებლო კუთხით ასევე ტექნიკური თვალსაზრისით კერძო აღმასრულებლის ინსტიტუტის განსავითარებლად ცვლილებები არ განხორციელებულა. განვითარების სტრატეგიის არ არსებობის გამო ხდება ამ ინსტიტუტის დაკნინება, ამავდროულად კი, სახელმწიფო სააღსრულებო სისტემის განვითარებაზე საკმაოდ დიდი რესურსი იხარჯება. მეტიც, ბოლო წლების განმავლობაში, სხვადასხვა საკანონმდებლო ცვლილებით მოხდა კერძო აღმასრულებლის ინსტიტუტის შესუსტება. მიუხედავად იმისა, რომ არ ჩატარებულა საფუძვლიანი კვლევა ამ მოდელის ეფექტურობის შესახებ. სახელმწიფოს არ ააქვს სისტემის ანალიზით მიღებული პასუხი, თუ რამდენად გამართლა კერძო სააღსრულებო სისტემის მოდელმა, პასუხობს თუ არა იგი არსებულ გამოწვევებს, როგორც მოქალაქეების, ასევე სხვადასხვა ტიპის ორგანიზაციებისა და სახელმწიფოს მოთხოვნებს, რა შედეგი მოუტანა სახელმწიფოს და რა მიმართულებით უნდა განვითარდეს აღნიშნული სისტემა.

მესამე თავის მეოთხე ქვეთავში მიმოხილულია მიმდინარე საკანონმდებლო ცვლილება. საქართველოს პარლამენტში ინიცირებულია აღსრულების ახალი კოდექსი. აღნიშნული ცვლილებით თვისობრივად იცვლება აღსრულების სისტემა. მთავარი სიახლე მდგომარეობს იმაში, რომ უქმდება დღეს მოქმედი ეგრეთ წოდებული შერეული სისტემა და იქმნება აღმასრულებელთა პალატა, რომელიც იქნება აღმასრულებელთა წევრობაზე დაფუძნებული საჯარო სამართლის იურიდიული პირი. აღმასრულებელთა პალატის საქმიანობაზე სამართლებრივ, საფინანსო-ეკონომიკურ და სხვა სახის ზედამხედველობას კი განახორციელებს აღსრულების ეროვნული ბიურო. აღსანიშნავია ისიც, რომ პალატასთან ერთად რჩება აღსრულების ეროვნული ბიურო, რომელიც იტოვებს საკმაოდ დიდ უფლებამოსილებას. მათ შორის: განახორციელოს აღმასრულებელთა საქმიანობაზე მუდმივი დისციპლინური, ეკონომიკური და სამართლებრივი ზედამხედველობა; აღმასრულებელთა პალატას/ აღმასრულებელს, შესაბამისი საფასურის სანაცვლოდ

მიაწოდოს ყველა ის მომსახურება, რომელიც აუცილებელია სააღსრულებო საქმიანობის შეუფერხებლად განსახორციელებლად.

აღნიშნულია ის გარემოება, რომ აღსრულების ეროვნული ბიურო იტოვებს უფლებამოსილებას ადასრულოს გარკვეული კატეგორიის საქმეები. კერძოდ, აღსრულების ეროვნულ ბიუროში დასაქმებული პირის - ინსპექტორის მეშვეობით ახორციელებს სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკის ან მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის საწინააღმდეგოდ წარმოებული საქმეების და საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად საიდუმლოების გრიფის მქონე საქმეების აღსრულებას, ასევე განკარგავს საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით განსაზღვრული გირაოს და განრიდების ფარგლებში არსებულ თანხას საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით. ამასთან, აღსრულების ეროვნული ბიუროს სტრუქტურული ერთეულის აღსრულების პოლიციის დეპარტამენტის პოლიციელის მეშვეობით ადასრულოს უძრავი ქონების შემძენის განცხადების საფუძველზე და სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე სხვისი მფლობელობიდან ან/და სარგებლობიდან უძრავი ქონების გამოთხოვის შესახებ საქმეები, მშენებლობის შეჩერების, უნებართვო დემონტაჟის შეჩერების, საქართველოს კანონმდებლობის დარღვევით აშენებული შენობა-ნაგებობის მთლიანად ან ნაწილობრივ დემონტაჟის და მშენებარე შენობა-ნაგებობის მშენებლობის მთლიანად ან ნაწილობრივ შეჩერების და დემონტაჟის შესახებ სააღსრულებო საქმეები.

საქართველოს კანონის პროექტზე „აღსრულების კოდექსი“-ს განმარტებითი ბარათის თანახმად, მოძველებული კანონმდებლობა და ეგრეთ წოდებული შერეული სისტემის არაეფექტიანობა დასახელდა ახალი კოდექსის შემუშავების ძირითად მიზეზად. აღსრულების კოდექსის პროექტის შექმნის მთავარი მიზეზი გახდა აღსრულების სფეროში ერთიანი, სისტემატიზებული სამართლებრივი დოკუმენტის კოდექსის და ეგრეთ წოდებული შერეული სისტემის გამთლიანების აუცილებლობა.

ნაშრომში გაკრიტიკებულია კანონის პროექტის ის ნაწილი რომლითაც, კვლავ აქტუალურია ეგრეთ წოდებული შერეული სისტემის პრობლემა, ნათქვამია, რომ მოცემული კანონპროექტი არ წარმოადგენს აღნიშნული საკითხის სრულად

გადაწყვეტას. აღნიშნულია ისიც, რომ გამოკვლევულ სისტემებს შორის არსად არ გვხვდება მსგავსი სახის მოწყობა (პალატა და ბიურო).

მესამე თავის მეხუთე ქვეთავში წარმოდგენილია აღსრულების ეროვნული ბიუროსა და კერძო აღმასრულებელთა წარმოებაში არსებული საქმეების სტატისტიკური ანალიზი, რაც მნიშვნელოვან როლს თამაშობს საკვლევი საკითხის გადაწყვეტაში.

სტატისტიკური მონაცემები გამოთხოვილ იქნა აღსრულების ეროვნული ბიუროდან. 2023 წლის აპრილის თვის მონაცემებით აღსრულების ეროვნული ბიუროს წარმოებაშია ჯამში 400 286 სააღსრულებო საქმე. აღნიშნული რაოდენობა თავის თავში მოიცავს როგორც სასამართლო ასევე უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოების მიერ გაცემულ სააღსრულებო დოკუმენტების რაოდენობას. აქვე აღნიშნულია, რომ ეს არის საკმაოდ დიდი რაოდენობა, იძულებითი აღსრულების საქმეებისა, ჩვენი ქვეყნის მოსახლეობასთან მიმართებით. საინტერესო სურათს იძლევა საქმეების რაოდენობა ჩაშლილი კატეგორიების მიხედვით. უნდა აღინიშნოს, რომ საქმეებიდან ყველაზე მეტი არის ადმინისტრაციული ჯარიმის კატეგორიის საქმე, მრავლადაა არა უზრუნველყოფილი კატეგორიის სამოქალაქო საქმეები და ალიმენტის კატეგორიის საქმეები. ასევე გამოკვლეულია საქმეების გადანაწილება ტერიტორიული სააღსრულებო ბიუროების მიხედვით. არ არის გასაკვირი რომ ყველაზე მეტი საქმე რაოდენობით მოდის თბილისის სააღსრულებო ბიუროზე.

ასევე შესწავლილ იქნა კერძო აღმასრულებლების საქმეთა სტატისტიკა. საწყისად აღნიშნულია, რომ დღეს საქართველოში სულ საქმიანობს 28 ლიცენზირებული კერძო აღმასრულებელი. აღნიშნულია ისიც რომ მათ კანონით შეზღუდული აქვთ გარკვეული კატეგორიის საქმეების წარმოება. კერძო აღმასრულებლები აწარმოებენ მხოლოდ იმ საქმეებს სადაც, მხარეები არიან ფიზიკური პირები ან/და კერძო სამართლის იურიდიული პირები და აღსასრულებელი მოთხოვნის ოდენობა არ აღემატება 500 000 ლარს.

კერძო აღმასრულებელთა წარმოებაში, დარჩენილი საქმეების ჯამი 2022 წლის მდგომარეობით შეადგენს 30 658 საქმეს. კერძო აღმასრულებელთა წარმოებაში არსებული საქმეების საერთო რაოდენობის გასაანალიზებლად

მნიშვნელოვანია გათვალისწინებულ იქნას ზემოაღნიშნული შეზღუდვები და დასაქმებულ კერძო აღმასრულებელთა რაოდენობა.

კვლევის ფარგლებში გაკეთდა აღსრულების ეროვნული ბიუროსა და კერძო აღმასრულებელთა წარმოებაში არსებული საქმეების შედარება. მოხდა აღსრულების ეროვნული ბიუროს და კერძო აღმასრულებელთა წარმოებაში მიღებული და შესრულებული საქმეების შედარება, იმ კატეგორიების ჭრილში რომელი კატეგორიის საქმეების წარმოებაც კანონით დასაშვებია კერძო აღმასრულებლებთან.

დასკვნის სახით წარმოდგენილია: კერძო აღმასრულებელთა წარმოებაში მიღებული მოძრავი და უძრავი ქონებით უზრუნველყოფილი საქმეთა რაოდენობა საერთო ჯამში აჭარბებს აღსრულების ეროვნული ბიუროს წარმოებაში არსებულ იმავე კატეგორიის საქმეთა რაოდენობას. იგივე სურათია სხვა კატეგორიის საქმეებში. რაც შეეხება არა უზრუნველყოფილი კატეგორიის საქმეებს აღსრულების ეროვნულ ბიუროში არა უზრუნველყოფილი კატეგორიის საქმეების შემოსვლა ბევრად მეტია ვიდრე კერძო აღმასრულებლებთან. აღნიშნული შესაძლოა აიხსნას იმით, რომ როგორც წესი არა უზრუნველყოფილი კატეგორიის საქმეები ითვლება უფრო რთულად აღსასრულებელ კატეგორიად და ხშირია ასეთი კატეგორიის საქმეების მოვალეთა ვალაუვალობა, რაც არის მიზეზი იმისა, რომ სააღსრულებო წარმოებები ვერ სრულდება. ასევე რთულად აღსასრულებელ კატეგორიას განეკუთვნება გამოსახლების და ალიმენტის საქმეები, ამ კატეგორიის საქმეების აღსრულება, უმეტეს შემთხვევაში, დროში იწელება. აღნიშნული გააზრებული აქვთ კერძო აღმასრულებლებს და როგორც წესი ისინი თავად ამბობენ უარს მსგავსი კატეგორიის საქმეების მიღებაზე. მოქმედი კანონმდებლობა იძლევა საშუალებას კერძო აღმასრულებელმა თავად, მიიღოს გადაწყვეტილება საქმის წარმოებაში მიღება არ მიღების თაობაზე.

ინფორმაციულია შესრულებული საქმეების მაჩვენებლის შედარებაც. აქაც შემოსულ საქმეთა რაოდენობის მსგავსად, გარკვეული კატეგორიების მიხედვით, კერძო აღმასრულებელთა მიერ დასრულებული საქმეების მაჩვენებელი ბევრად მაღალია.

იმის გათვალისწინებით, რომ სულ 28 კერძო აღმასრულებელი საქმიანობს საქართველოს მასშტაბით და მათი უმეტესობა თბილისში, ხოლო აღსრულების ეროვნული ბიურო ტერიტორიული ორგანოებით ფარავს სრულიად საქართველოს და მათში დასაქმებულია დაახლოებით 200-მდე აღმასრულებელი, აღნიშნული მონაცემების გაანალიზება იძლევა საშუალებას დავასკვნათ, რომ საკმაოდ მაღალია კერძო აღმასრულებელთან მიმართვიანობა. ასევე, საქმეთა შესრულების მაჩვენებელიც გაცილებით უკეთესია კერძო აღმასრულებელთა მიერ საქმეების წარმოებისას.

საქართველოს თანამედროვე სააღსრულებო სისტემის კვლევის საფუძველზე ჩანს, რომ ბოლო წლებში სხვადასხვა საკანონმდებლო ინიციატივით სააღსრულებო სისტემა შეიცვალა. 2008 წელს განხორციელებული სტრუქტურული ცვლილებით, რა დროსაც ჩამოყალიბდა იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი (სსიპ) - აღსრულების ეროვნული ბიურო, სისტემის დამოუკიდებლობის ხარისხი კიდევ უფრო გაიზარდა. აღსრულების ეროვნული ბიუროს საქმიანობა მეტად გაფართოვდა და მის საქმიანობას სხვადასხვა სერვისი დაემატა. მუდმივად ვითარდება ელექტრონული სერვისები. აღსანიშნავია ბიუროს წარმატებები საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარების კუთხით. ბიურო არის კარგად ორგანიზებული, ფართო უფლება მოსილების მქონე ორგანიზაცია და ამასთან მისი შემოსავალი წლიურად მილიონობით ლარს შეადგენს.

ბუნებრივია ისმის კითხვა თუ რამ განაპირობა კერძო აღმასრულებლის ინსტიტუტის შემოღების აუცილებლობა. კერძო აღმასრულებლის ინსტიტუტის შემოღება სააღსრულებო სისტემის რეფორმის ნაწილი იყო. იმის გამო, რომ საქართველოს არ ჰქონდა კერძო სააღსრულებო საქმიანობის გამოცდილება, მიზანშეწონილად ჩაითვალა ორივე სისტემის თანაარსებობა და ქვეყანაში დღემდე ფუნქციონირებს როგორც სახელმწიფო აღსრულება - სსიპ აღსრულების ეროვნული ბიუროს სახით, ასევე კერძო აღსრულება დამოუკიდებელი კერძო აღმასრულებლების ჩართულობით. შეიქმნა კერძო აღმასრულებლის ინსტიტუტი, რომლის საფუძველზე სააღსრულებო საქმიანობის სფეროში დაინერგა კონკურენცია; იმ პერიოდში გაცხადებული პოლიტიკით, იგეგმებოდა ამ

ინსტიტუტის გაძლიერება და ქვეყნის ეტაპობრივად, სრულად გადასვლა კერძო სააღსრულებო სისტემაზე. მოგვიანებით ეს მიდგომა რადიკალურად შეიცვალა. შექმნის დღიდან, როგორც საკანონმდებლო, ასევე ტექნიკური თვალსაზრისით, კერძო აღმასრულებლის ინსტიტუტის განვითარებისთვის არაფერი გაკეთებულა. პირიქით, სხვადასხვა საკანონმდებლო ცვლილებით ეს ინსტიტუტი დაკნინდა. ამავდროულად, სახელმწიფო სააღსრულებო სისტემის განვითარებაზე საკმაოდ დიდი რესურსი დაიხარჯა. ამასთან, კვლავ დგას სისტემის რეფორმირების საკითხი და როგორც აღვნიშნეთ საქართველოს პარლამენტში ინიცირებულია აღსრულების ახალი კოდექსი. ამდენად, საქართველოში აღსრულების სისტემის განვითარების ანალიზი ცხადყოფს, რომ არ არსებობს ხედვა და გრძელვადიანი პოლიტიკა სააღსრულებო სისტემის განვითარების მიმართულებით. საგულისხმოა ის მონაცემებიც, რომელიც მივიღეთ სტატისტიკური კვლევის საფუძველზე. აღნიშნული ცხადყოფს, რომ მიუხედავად არა თანაბარი პირობებისა საქმეთა შესრულების ვადა და ხარისხი კერძო აღმასრულებლების შემთხვევაში გაცილებით უკეთესია.

თავი IV საქართველოსა და საზღვარგარეთის ქვეყნების სააღსრულებო სისტემათა შედარებითი ანალიზი მოიცავს შემდეგ ქვეთავებს: **1. ზოგადი მიმოხილვა** **2. ორგანიზაციული მოწყობა** დაყოფილია პარაგრაფებად: 2.1. კერძო მოდელი საფრანგეთის მაგალითზე 2.2. საჯარო მოდელი და სისტემათა ცვლილება სხვადასხვა ქვეყნის მაგალითზე 2.3. შერეული სააღსრულებო მოდელი ბულგარეთის მაგალითზე 2.4. საქართველოს მოდელის განვითარება **3. საქმიანობის ზედამხედველობა და კონტროლი** დაყოფილია პარაგრაფებად: 3.1. პროფესიის მეთვალყურეობა 3.2. პასუხისმგებლობის დაზღვევა 3.3. კერძო აღმასრულებელთა ზედამხედველობა საქართველოში 3.4. კერძო აღმასრულებელთა ზედამხედველობა ბულგარეთში **4. სააღსრულებო მოსაკრებელი** დაყოფილია პარაგრაფებად: 4.1. შრომის ანაზღაურება 4.2. მოსაკრებლის სისტემა საფრანგეთში 4.3. სააღსრულებო მომსახურების საფასური ბულგარეთში 4.4. აღსრულების საფასური საქართველოში 4.5. მოსაკრებლისგან გათავისუფლების ძირითადი პრინციპები **5. პროფესიული კვალიფიკაცია**

დაყოფილია პარაგრაფებად: 5.1. პროფესიაში შესვლის ძირითადი პრინციპები 5.2. სტაჟირება 5.3. აღმასრულებლად დანიშვნა ლიეტუვაში 5.4. პროფესიაში შესვლის სტანდარტი საფრანგეთში 5.5. კერძო და საჯარო აღმასრულებლის დანიშვნა საქართველოში **6. ორგანიზაციული მოწყობის ძირითადი კომპონენტები**

მეოთხე თავი ეძღვნება საქართველოსა და საზღვარგარეთის ქვეყნების სააღსრულებო სისტემების შედარებით-სამართლებრივ კვლევას სისტემის ისეთ კომპონენტებზე როგორცაა: ორგანიზაციული მოწყობა, საქმიანობის ზედამხედველობა და კონტროლი, სააღსრულებო მოსაკრებელი, პროფესიული და სამართლებრივი ჩარჩო. კვლევის ფარგლებში აღნიშნული შესწავლილი და განხილულია საზღვარგარეთის ქვეყნების მაგალითზე და მოცემულია საქართველოსთან მიმართებით მათი შედარებითი ანალიზი. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ საკითხები უმეტესწილად გადმოცემულია საქართველოს სააღსრულებო სისტემის კონტექსტიდან და პერსპექტივიდან გამომდინარე.

სააღსრულებო სისტემის მნიშვნელობაზე ცივილიზებულ სამყაროში საერთო თანხმობაა, თუმცა სისტემის განვითარების ტენდენცია ერთგვაროვანი არ არის. ყველა სახელმწიფოში არსებობს მეტ-ნაკლებად განსხვავებული ინტერესები და სამართლებრივი ტრადიციები, რაც განაპირობებს სააღსრულებო სისტემის განსხვავებულ მოწყობას.

მეოთხე თავის მეორე ქვეთავში გამოკვლეულია სააღსრულებო ორგანოები ორგანიზაციული მოწყობის კუთხით.

განხილულია საფრანგეთის რესპუბლიკის მაგალითი, რომელსაც დიდი გამოცდილება აქვს კერძო სააღსრულებო სისტემის. საფრანგეთში ჯერ კიდევ 1945 წლის ორი ნოემბრის კანონით შეიქმნა პალატის სტრუქტურა. კერძო აღმასრულებლები გაერთიანებული არიან აღმასრულებელთა პალატაში. საფრანგეთი ამყობს საკუთარი სააღსრულებო სისტემის მოწყობით. კერძო სააღსრულებო სისტემამ კარგად დაიმკვიდრა თავი. არსებული სისტემის შეცვლაზე და სხვა მოდელზე გადასვლა არც მოიაზრება, აღმასრულებელს დამკვიდრებული აქვს მისი ადგილი თავისუფალ პროფესიებს შორის.

აღსრულების საჯარო მოდელია განხილული გერმანიის შვედეთის, ფინეთის და დანიის მაგალითზე. ამ ქვეყნებში აღმასრულებლები საჯარო

სტატუსით მოქმედებენ. გერმანიაში, აღსრულებაზე პასუხისმგებელი უწყებაა სასამართლო. შვედეთში აღმასრულებლები არიან საჯარო მოხელეები, აღსრულებაზე პასუხისმგებელი უწყებაა ფინანსთა სამინისტრო. უნდა აღინიშნოს, რომ შვედეთში განსაკუთრებული ყურადღებით ეკიდებიან სააღსრულებო წარმოებისას მხარეთა შორის ბალანსის დაცვას. ძირითადი ღირებულებები გაწერილია და ამბობენ, რომ მათი მისიის ფარგლებში ეხმარებიან მათ ვისაც არ გადაუხადეს და ამავე დროს უწევენ მხარდაჭერას მათ ვინც უნდა გადაიხადონ და სწორედ მთავრობა, ყოველ წლიურად, განსაზღვრავს მათი საქმიანობის პრიორიტეტებს. საჯარო მოწყობის სისტემაში ყურადღება გამახვილებულია აღსრულების მთლიან ორგანიზაციაზე და არა ცალკეულ აღმასრულებლებზე. საჯარო მოხელის სტატუსის მქონე აღმასრულებლები მონიტორინგს და კონტროლს ახორციელებს სახელმწიფო. ძირითადად ასეთი ორგანიზაციული სტრუქტურა მეტად ბიუროკრატიული და იერარქიულია.

სხვადასხვა ევროპულ ქვეყანაში სააღსრულებო სისტემის განვითარების კვლევამ ცხადყო, რომ რიგ ქვეყნებში საჯარო მოწყობა იცვლება კერძო აღმასრულებლის ინსტიტუტის დანერგვით. შეიძლება ითქვას რომ სისტემის განვითარების სწორედ ეს მიმართულება იქნა მიჩნეული პრიორიტეტად. მაგალითად მოყვანილია ლიეტუვას, ლატვიის და ბალკანეთის ქვეყნების კვლევა.

ლიეტუვას რესპუბლიკაში 2003 წელს განხორციელდა რეფორმა, რომლის შედეგად სახელმწიფო აღსრულება მთლიანად შეიცვალა კერძო აღსრულებით. რეფორმის შემდგომ აღმასრულებელთა საქმიანობა მოექცა აღმასრულებელთა პალატის და იუსტიციის სამინისტროს კონტროლის ქვეშ. შემაჯამებლად ნათქვამია, რომ რეფორმას წარმატებულად აფასებენ, მიიჩნევენ, რომ ამჟამად დამოუკიდებელი, შედეგებზე ორიენტირებული სისტემა აქვთ. ასევე აღსანიშნავია, რომ რეფორმის შემდგომ მიუხედავად იმისა, რომ საკმაოდ შემცირდა აღმასრულებელთა რაოდენობა იმატა დასრულებულ საქმეთა რაოდენობამ და 2018 წლის ბიზნესის კეთების რეიტინგში მეოთხე ადგილი მოიპოვეს. ლიეტუვას მსგავსად ლატვიაშიც 2003 წლიდან მოქმედებს კერძო აღსრულების სისტემა, აღმასრულებელი არის კერძო, დამოუკიდებელი პროფესია.

საინტერესოა, დასავლეთ ბალკანეთის ქვეყნები, სადაც ევროკავშირში გაწევრიანების პროცესის ფონზე მიმდინარეობდა საკანონმდებლო და მართლმსაჯულების სისტემების რეფორმები, ქვეყნების უმრავლესობაში გადაიდგა პირველი ნაბიჯები ქმედითი და ეფექტიანი სააღსრულებო სისტემის დასამკვიდრებლად.

კვლევისთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი გამოდგა ბულგარეთის სააღსრულებო სისტემა. საქართველოს სისტემის მსგავსად იქაც მოქმედებს ორი პარალელური სააღსრულებო სისტემა, კერძო და სახელმწიფო. ამდენად შერეული მოდელი სწორედ ბულგარეთის მაგალითზე იქნა გამოკვლეული.

შესწავლილი ქვეყნების ანალიზის საფუძველზე გაკეთებულია დასკვნა, რომ როგორც წესი შერეული სისტემის არსებობა დროებითია და საბოლოოდ ქვეყანამ უნდა აირჩიოს მისთვის მისაღები მოდელი. ამავდროულად აღნიშნულია, რომ შეიმჩნევა კერძო სისტემაზე გადასვლის ტენდენცია.

მეოთხე თავის მესამე ქვეთავში გამოკვლეულია მონიტორინგისა და კონტროლის მექანიზმები. კვლევამ ცხადყო, რომ სხვადასხვა მოწყობის აღსრულების ორგანოებს აქვთ განსხვავებული ზედამხედველობა. ჩვეულებრივ, ამ პროცესს ახორციელებს ის ორგანო, რომელსაც სააღსრულებო საქმიანობა ექვემდებარება.

ხაზგასმითაა აღნიშნული, რომ ეფექტიანი აღსრულებისთვის მნიშვნელოვანია მონიტორინგისა და კონტროლის კარგად ფუნქციონირებადი სისტემა. სააღსრულებო საქმიანობა, მიუხედავად მისი მოწყობისა, არის სახელმწიფოს მიერ დელეგირებული საქმიანობა და ამდენად განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანია, რომ თავად სახელმწიფომ უზრუნველყოს შესაბამისი კონტროლისა და მონიტორინგის სისტემის არსებობა.

ცალკეა გამოყოფილი პროფესიული ეთიკა. სპეციალისტთა სხვადასხვა ჯგუფისთვის პროფესიული ეთიკის სტანდარტების დანერგვა იქცა საყოველთაოდ მიღებულ პრაქტიკად. უდავოა, რომ წესების ამგვარი კრებული კიდევ უფრო მნიშვნელოვანია იმ შემთხვევაში, როდესაც სახელმწიფო ანიჭებს აღნიშნულ სპეციალისტებს სხვა ადამიანის უფლებებში ჩარევის უფლებამოსილებას. გამოკვლეულ ქვეყნებში არსებობს ეთიკის კოდექსი და მოქმედებს ეთიკის

კომისია. გაკრიტიკებულია, ის რომ საქართველოში აღმასრულებელს არა აქვს ეტიკის მარეგულირებელი დოკუმენტი და შესაბამისად, არც კონტროლის მექანიზმი.

მეოთხე თავის მეოთხე ქვეთავი ეძღვნება ორგანიზაციული მოწყობის ისეთ მნიშვნელოვან კომპონენტს როგორცაა სააღსრულებო მოსაკრებელი და აღმასრულებლის შრომის ანაზღაურება.

აღსრულების საერთაშორისო სტანდარტები დიდ ყურადღებას უთმობს იმას, რომ ქვეყნებში მოსაკრებლის სტრუქტურა იყოს სამართლიანი და გამჭვირვალე. ჩვეულებრივ, მოსაკრებლის ოდენობა და გადახდის წესი კანონმდებლობით რეგულირდება. აღნიშნული საკითხი ქვეყნების მიხედვით განსხვავდება. პირობითად, შესაძლებელია ორგვარი დაყოფა: თავდაპირველი წარმოების დაწყების საფასური, რომელსაც იხდის კრედიტორი და ძირითადი საფასური, რომელსაც კრედიტორის მიერ წინასწარ გადახდილ საფასურთან ერთად, იღებენ მოვალისგან. მსგავსი სისტემაა საქართველოშიც.

ნაშრომის ფარგლებში გამოკვლეულია პროფესიაში კორუფციის რისკები. მოცემული საკითხების ანალიზით გაკეთებულია დასკვნა, რომ აღმასრულებლის პროფესია მაღალი კორუფციული რისკების მატარებელია. აღნიშნულია, რომ საქართველოს (და არა მხოლოდ) სააღსრულებო სისტემაში კორუფციული დანაშაულის არაერთი მაგალითია. ამდენად, მით უფრო, ახალი კოდექსის ამუშავების პარალელურად, დიდ გამოწვევად რჩება კორუფციულ შესაძლებლობათა შეფასება და კორუფციის რისკების გათვალისწინება.

გამოკვლევულ იქნა კერძო სააღსრულებო მოწყობის ქვეყნებში როგორ ხდება სისტემის დაფინანსება და როგორი სახისაა სააღსრულებო მოსაკრებელი. ქვეყნებში სადაც, კერძო სააღსრულებო სისტემაა და ურთიერთობა აღმასრულებელსა და კრედიტორს შორის შესაძლებელია დარეგულირდეს ხელშეკრულებით, მიუხედავად აღნიშნულისა, მოსაკრებლის ოდენობა ფიქსირებულია, რათა მოხდეს თვითნებობის თავიდან აცილება და მხარეთა ინტერესების დაცვის უზრუნველყოფა, ამასთან გასათვალისწინებელია, რომ მოსაკრებლის ოდენობამ უნდა უზრუნველყოს აღმასრულებლის

დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა, მითუმეტეს, რომ აღმასრულებელს ეკრძალება სხვა საქმიანობის განხორციელება.

გამოკვლეულ იქნა საფრანგეთის მაგალითი, სადაც, კერძო სააღსრულებო სისტემაა. ასევე ბულგარეთი, სადაც შერეული სააღსრულებო სისტემაა და საქართველო. მოცემულია კრიტიკა იმასთან დაკავშირებით, რომ საქართველოში სერვისების განფასებას ქაოსური სახე აქვს და არ არსებობს ფასწარმოქმნის ნათელი მეთოდოლოგია.

ნაშრომის ამ თავში გამორკვეულია მოსაკრებლისგან გათავისუფლების ძირითადი პრინციპები. სააღსრულებო საქმიანობა იცნობს და ქვეყნების უმეტესობაში, მათ შორის საქართველოში, კანონმდებლობით არის დარეგულირებული ისეთი შემთხვევები როცა, სააღსრულებო წარმოების დაწყებისთვის წინასწარი საფასურის გადახდა არ ხდება, კრედიტორი წინასწარი საფასურის გადახდისგან თავისუფლდება. საკითხზე შესწავლილია სასამართლო პრაქტიკა, მათ შორის ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს, ვ.აპოსტოლი საქართველოს წინააღმდეგ საქმეზე მიღებული გადაწყვეტილება. რომლითაც დადგინდა, რომ აღსრულებაზე წვდომა არ შეიძლება შეიზღუდოს სააღსრულებო მოსაკრებლის გადახდიდან გამომდინარე.

ნაშრომის მეოთხე თავის მეხუთე ქვეთავი ეძღვნება პროფესიულ და სამართლებრივ ჩარჩოს. გაკეთებულია დასკვნა, რომ კერძო თუ საჯარო მოწყობის მიუხედავად, მნიშვნელოვანია სახელმწიფოს მიერ აღმასრულებლის სტატუსის განსაზღვრა. აღმასრულებელი სახელმწიფოს მიერაა უფლებამოსილი და მნიშვნელოვანი საქმიანობა ევალება. შესაბამისად, მაღალპროფესიული და ეთიკური სტანდარტებით უნდა მოქმედებდეს, იმის მიუხედავად, აღნიშნული პირი წარმოდგენილი იქნება საჯარო, თუ კერძო სტატუსით.

ნაშრომში ვრცლად არის გაანალიზებული აღმასრულებლის კვალიფიკაციის როლი. წარმოდგენილი კვლევა ცხადყოფს, რომ სხვადასხვა სახელმწიფოში აღნიშნული პირების როლი, პასუხისმგებლობა და პროფესიონალური სტატუსი, ასევე მათი სამუშაო პირობები და ანაზღაურება განსხვავდება. გამოკვლეული ქვეყნების მაგალითზე ნათქვამია, რომ უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება პროფესიაში შესვლის საკითხს. ქვეყნების უმეტესობაში პროფესიაში შესასვლელად

უმალეს განათლებასთან ერთად, არსებობს სპეციალური წინასწარი ტრენინგი და საკვალიფიკაციო გამოცდა აღმასრულებელთა თეორიული და პრაქტიკული ცოდნის შესაფასებლად.

ცალკეა აღნიშნული სტაჟირება, უმრავლეს ევროპულ ქვეყანაში სავალდებულოა სტაჟირება. აღნიშნულ პროფესიაში განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანია პრაქტიკული გამოცდილების ქონა. ისეთ ქვეყნებში, როგორც არის ბელგია, საფრანგეთი, ჰოლანდია, აღმასრულებლებს, დანიშვნამდე მოეთხოვებათ ასისტენტად რამდენიმე წლის მუშაობის გამოცდილება.

ნაშრომში ასევე წარმოდგენილია აღმასრულებლად დანიშვნის წესი ლიეტუვაში სადაც, აღმასრულებლები ინიშნებიან და თავისუფლდებიან იუსტიციის მინისტრის მიერ და ყველა შემთხვევაში ჩაბარებული უნდა ჰქონდეთ აღმასრულებლის გამოცდა. ამასთან, აღმასრულებელი აბარებს საკვალიფიკაციო გამოცდას სულ მცირე ხუთ წელიწადში ერთხელ. ასევე შესწავლილია პროფესიაში შესვლის სტანდარტი საფრანგეთში. სადაც მომავალ აღმასრულებელს უნდა ჰქონდეს იურისტის ხარისხი და გავლილი ჰქონდეს პრაქტიკული ტრენინგი. პრაქტიკული ტრენინგის ხანგრძლივობა ორი წელია. საფრანგეთში აღმასრულებლად დანიშვნის ერთ ერთი პირობაა აღმასრულებელთა საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩაბარება. ამასთან დიდი ყურადღება ენიჭება აღმასრულებელთა სამომავლო კვალიფიკაციას.

გამოკვლეულია თუ როგორ ხდება საქართველოში კერძო და საჯარო აღმასრულებლის დანიშვნა. აღსრულების ეროვნული ბიურო აღსრულებას უზრუნველყოფს თავისი სტრუქტურული ერთეულებისა და ტერიტორიული ორგანოების სააღსრულებო ბიუროების მეშვეობით, ტერიტორიული სააღსრულებო ბიუროები დაკომპლექტებული არიან აღმასრულებლებით, რომლებსაც თანამდებობაზე ნიშნავს და თანამდებობიდან ათავისუფლებს აღსრულების ეროვნული ბიუროს თავმჯდომარე. კრიტიკაა გამოთქმული იმასთან დაკავშირებით, რომ რაიმე სახის განსაკუთრებული მოთხოვნები პირის აღმასრულებლად დანიშვნის შემთხვევაში ნორმატიული აქტებით არ არის დარეგულირებული და მხოლოდ ბიუროს მიერ გამოცხადებულ კონკურსის საკვალიფიკაციო მოთხოვნებშია ასახული, რომელიც დგინდება

ინდივიდუალურად გამოცხადებული კონკურსის ფარგლებში. აღნიშნულია ისიც, რომ არ ეთმობა სათანადო ყურადღება აღმასრულებელთა პროფესიაში შესვლას და შემდგომ უნარების მუდმივ განვითარებას, აღნიშნულის შედეგად კი შემცირდა აღსრულების ეფექტიანობა. მაღალია აღმასრულებელთა მოქმედებების გასაჩივრების სტატისტიკა როგორც ადმინისტრაციული, ასევე სასამართლო წესით.

რაც შეეხება კერძო აღმასრულებლებს „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, კერძო აღმასრულებელი არის ფიზიკური პირი, რომელიც საჯარო უფლებამოსილებას, სააღსრულებო საქმიანობას ახორციელებს აღსრულების ეროვნული ბიუროს მიერ გაცემული სააღსრულებო საქმიანობის ლიცენზიის საფუძველზე. კერძო აღმასრულებლის ლიცენზიის მოპოვების ერთ-ერთი წინაპირობაა აღმასრულებლის საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩაბარება. გაკრიტიკებულია ის, რომ აღმასრულებლის საკვალიფიკაციო გამოცდის ძირითადი მიზანი, მაღალკვალიფიციური კადრების შერჩევა, ფაქტობრივად არ სრულდება, ვინაიდან უკანასკნელად აღმასრულებელთა საკვალიფიკაციო გამოცდა ჩატარდა 2010 წელს. შესწავლილ ყველა ქვეყანაში მეტ-ნაკლებადაა რეგულირებული როგორც პროფესიაში შესვლის, ასევე, შემდგომი კვალიფიკაციის საკითხები, საქართველოში აღმასრულებლად დანიშვნის პირობები მოუწესრიგებელია. არ არსებობს ასევე, რეგულაცია პროფესიაში მყოფ პირთა შემდგომი კვალიფიკაციის ასამაღლებლად და არც პროფესიის განვითარების სისტემა.

ნაშრომის ბოლო თავში გამოკვლეულ მასალებზე დაყრდნობით შემაჯამებლად ნათქვამია, რომ მსოფლიოში არსებულ სისტემებს შორის შესაძლებელია სამი დომინანტი ფორმის გამოყოფა: სასამართლოს დაქვემდებარებული სააღსრულებო საქმიანობა; საჯარო სამსახურზე დაფუძნებული აღსრულება (ამ შემთხვევაში, რომელიმე სამინისტროს დაქვემდებარებული საჯარო მოხელეები ეწევიან სააღსრულებო საქმიანობას) და დამოუკიდებელი, თვითდასაქმებული კერძო აღმასრულებლები. არსებობს ქვეყნები შერეული მოდელით, მათ შორის, საქართველო. ამ შემთხვევაში,

აღმასრულებლები არიან აღმასრულებელ ხელისუფლებას დაქვემდებარებული მოხელეები და პარალელურად, საქმიანობენ კერძო აღმასრულებლები.

კერძო თუ საჯარო მოწყობის მიუხედავად, მნიშვნელოვანია აღმასრულებლის სტატუსის განსაზღვრა. სახელმწიფოებმა აღმასრულებლების პროფესიული სტატუსი თავად უნდა განსაზღვრონ. ამასთან აღნიშნულია, რომ აღსრულების საერთაშორისო წესები ყურადღებას ამახვილებს აღსრულებაში მედიაციის მნიშვნელობაზე. ამდენად მნიშვნელოვანია აღსრულების ორგანიზაციული მოწყობისას გათვალისწინებულ იქნას სააღსრულებო მედიაციის განხორციელების შესაძლებლობა, რაც კერძო სააღსრულებო სისტემის მოწყობის ქვეყნებში მეტად არის აპრობირებული.

დასკვნა

აღსრულების როლი აღიარებული და ფასდაუდებელია, როგორც მართლმსაჯულების, ასევე ეკონომიკური განვითარების ჭრილში, საჯარო-სამართლებრივი წესრიგის აღდგენასა და ქვეყნის ეკონომიკური სტაბილურობის შენარჩუნებაში.

კვლევამ ცხადყო, რომ საქართველოში სააღსრულებო სფეროში პრობლემები სხვადასხვა მიმართულებით ვლინდება: მოძველებული საკანონმდებლო ჩარჩო, აღსრულების სფეროში ჩართული სუსტი ინსტიტუტები, ეკონომიკური და სოციალური გარემოებები, წარსულიდან მემკვიდრეობით მიღებული პრობლემები, საბჭოთა წარსული, ოთხმოცდაათიანი წლები, ომი - ჯერ კიდევ მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს მიმდინარე სააღსრულებო პროცესებზე. ამას ემატება მოვალის დამოკიდებულება დავალიანების გადაუხდელობისა და ზოგადად, შემწყნარებლური მიდგომა ვალდებულების შეუსრულებლობისადმი, აღმასრულებლის მიმართ უპატივცემულობა. ამავდროულად, სათანადო ყურადღება არ ეთმობა აღმასრულებელთა კვალიფიკაციას და პროფესიული უნარების მუდმივ განვითარებას, რაც აღსრულების ნაკლებ ეფექტიანობას განაპირობებს. პრობლემაა საქმეთა სიმრავლეც, რის გამოც აღსრულების ეფექტიანობა მკვეთრად იკლებს.

მსჯელობას კიდევ უფრო დამაჯერებელს ხდის სტატისტიკური მონაცემები. დღევანდელი მდგომარეობით, აღსრულების ეროვნული ბიუროს წარმოებაშია 400 286 საქმე, რაც ნიშნავს, რომ სააღსრულებო წარმოებაში ჩართულია სულ მცირე, ორჯერ მეტი სუბიექტი. ეს შეუძლებელს ხდის ყველა კრედიტორისა და მოვალის ინტერესის თანაბრად და დროულად დაცვას, რაც უარყოფითად მოქმედებს ქვეყნის მართლმსაჯულების ხარისხზე.

დასკვნის სახით ნათქვამია, რომ კვლევის მიზანი მიღწეულია. ნაშრომით დასტურდება საქართველოში არსებული აღსრულების მოდელის ცვლილებისა და კერძო აღმასრულებლის სისტემაზე გადასვლის აუცილებლობა.

არსებული მასალების სიღრმისეული ანალიზისა და გამოწვევათა კვლევის საფუძველზე, გამოიკვეთა შემდეგი დასკვნითი დებულებები და გაიცა რეკომენდაციები, რომელთა ჩამოყალიბებაშიც გათვალისწინებულია საერთაშორისო სტანდარტები და კარგი პრაქტიკა.

- საქართველოში აღსრულების სისტემის მოდერნიზების საკითხი კვლავაც აქტუალურია. ქვეყნის სწრაფვამ ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციისკენ, საჭირო გახდა არსებული კანონმდებლობის ევროპულთან ჰარმონიზაცია. ჯერ კიდევ არ ჩამოყალიბებულა სააღსრულებო მოდელი, რომელიც დადგენილ საერთაშორისო სტანდარტებს შეესაბამება და დღევანდელ რეალობას უპასუხებს.

მნიშვნელოვანია, სახელმწიფო სათანადოდ აცნობიერებდეს გადაწყვეტილებათა აღსრულების სისტემის გამართული ფუნქციონირების როლს და იმას, რომ საჯარო თუ კერძო მოწყობის მიუხედავად, სახელმწიფოს აქვს ვალდებულება და უნარი, უზრუნველყოს ქვეყანაში სათანადო აღსრულების სისტემის არსებობა.

- ნაშრომზე მუშაობისას გამოკვლეულია საქართველოში მოქმედი სახელმწიფო და კერძო სააღსრულებო სისტემების შექმნისა და განვითარების ისტორია. სისტემამ არაერთი მნიშვნელოვანი ცვლილება განიცადა. ამასთან, საქართველოს პარლამენტში

ინიცირებულია აღსრულების კოდექსის პროექტი, რომლითაც არსებული მოდელი იცვლება. კერძოდ, აღსრულების მოქმედი, ეგრეთ წოდებული შერეული სისტემა, რომლის მიხედვითაც, აღსრულებას ახორციელებს როგორც სახელმწიფო ორგანო - იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი - აღსრულების ეროვნულ ბიურო, ისე კერძო აღმასრულებლები, ერთიანდება და ერთ სისტემად ყალიბდება. აღმასრულებლები აღმასრულებელთა პალატაში გაერთიანდებიან. ამასთან, აღსრულების ეროვნული ბიუროც რჩება. პროგრესული ნაბიჯია სრულად კერძო აღმასრულებლის ინსტიტუტის შემოღება, რაც ხელს შეუწყობს საქართველოში სააღსრულებო საქმიანობის მოქნილობას და ევროპულ სტანდარტებთან დაახლოებას.

აქვე აღნიშნულია, რომ სააღსრულებო სისტემის ამდაგვარი ფორმირება, როდესაც არსებობს აღმასრულებელთა პალატა და ამავე დროს, აღსრულების ეროვნული ბიურო, არცერთ ქვეყანაში გამოკვლეული არის. კანონპროექტის არსებული სახით მიღების შემთხვევაში, საფრთხილოა ამ ორ უწყებას შორის კომპეტენციების აღრევა და დუბლირება.

რეკომენდებულია, აღნიშნულის გათვალისწინება და შესაბამისად ჩამოყალიბდეს სისტემის რეფორმის სტრატეგიული მიმართულებები და მეთოდები. უნდა ჩამოყალიბდეს, საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისი, ერთიანი სააღსრულებო მოდელი.

- საქართველოს პარლამენტის მიერ, პირველი მოსმენით, ჯერ კიდევ 2021 წლის მაისში, აღსრულების კოდექსის პროექტია მიღებული, რომელიც საბოლოოდ დღემდე არ დამტკიცებულა. ეს ფაქტი გვაფიქრებინებს, რომ საკითხი ხელოვნურად ჭიანურდება. რეკომენდებულია, დროულად მოხდეს ახალი კოდექსის მიღება და აღსრულების სისტემის რეფორმირება.

- ახალი კოდექსის მიღების პარალელურად, უნდა დაიგეგმოს და გამჭვირვალედ წარიმართოს სისტემის რეფორმირების პროცესი. რეკომენდებულია მასში სამოქალაქო და ბიზნესსექტორის ჩართულობა. ასევე, ქვეყანაში არსებული საზოგადოებრივი ინტერესებისა და საჭიროებების, პოლიტიკური, სოციალურ-სამართლებრივი ასპექტების გათვალისწინება.
- კვლევამ აჩვენა, რომ საქართველოში სათანადო ყურადღება არ ეთმობა აღმასრულებლის პროფესიაში შესვლას და შემდგომ განვითარებას. აღსრულების კოდექსის პროექტით, ეს საკითხი კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი ხდება, ვინაიდან, კერძო აღმასრულებლები წარმოგვიდგებიან სისტემის მთავარ აქტორებად. აღმასრულებელს ევალება მართლმსაჯულების აღსრულების უმნიშვნელოვანეს საქმეს გაუძღვეს, ისინი უნდა იცნობდნენ სამართლის სხვადასხვა დარგებს, მუდმივად ეცნობოდნენ სასამართლო პრაქტიკას, ფლობდნენ საქმის მართვის და მხარეებთან კომუნიკაციის კარგად განვითარებულ უნარებს. საჭიროა აღმასრულებელთა პროფესიული განვითარების კარგად ორგანიზებული, ეფექტიანი სისტემის არსებობა. პირები, რომელთაც დაევალებათ აღსრულება, უნდა დაექვემდებარონ პროფესიული სტატუსის მომწესრიგებელ რეგულაციას. რეკომენდაციაა, შეიქმნას აღმასრულებელთა სკოლა. რომელიც უზრუნველყოფს აღმასრულებელთა პროფესიული განვითარების, ევროპული სტანდარტების, შესაბამისი სისტემის დანერგვას. შეიმუშავენ, საუკეთესო პრაქტიკაზე დაფუძნებულ, აღმასრულებელთა პროფესიაში დაშვების, მომზადებისა და პროფესიული განვითარების ქართულ მოდელს. რომელიც უზრუნველყოფს აღმასრულებელთა მაღალ პროფესიონალიზმს, კვალიფიციურობას და საქმეთა დამოუკიდებლად მართვის უნარების გამომუშავებას.
- აღსრულების სისტემის ორგანიზაციული მოწყობის ერთ-ერთი შემადგენელია მონიტორინგისა და კონტროლის კარგად

ფუნქციონირებადი სისტემა. სხვადასხვა ქვეყნების კვლევამ აჩვენა, რომ უმეტეს ქვეყნებში განვითარებულია პროფესიის კონტროლი ეთიკის კუთხით, აღნიშნული განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანია კერძო სააღსრულებო სისტემის მოწყობისას. საქართველოში აღმასრულებლის პროფესიას არ აქვს ეთიკის მარეგულირებელი რაიმე ტიპის დოკუმენტი და შესაბამისად არც კონტროლის მექანიზმი.

რეკომენდებულია საქართველოში დაინერგოს პროფესიის კონტროლი ეთიკის კუთხით. აღმასრულებლებისთვის შემუშავდეს ეთიკის კოდექსი, რაც პროფესიის უფრო მაღალ სტანდარტებზე აყვანისთვის მნიშვნელოვანია. ევროსაბჭოს კომიტეტის მართლმსაჯულების ეფექტიანობაზე CEPEJ-ს რეკომენდაცია, ასევე მიუთითებს სავალდებულო ეთიკური სახელმძღვანელო დირექტივების შემუშავების აუცილებლობას. აღმასრულებელი უნდა იყოს საპატიო და კომპეტენტური პირი და იმოქმედოს ზნეობრივ-ეთიკური ნორმებისა და ეთიკური სტანდარტების შესაბამისად.

- სრული ბუნდოვანება და ქაოსია საქართველოში სააღსრულებო მოსაკრებლის ოდენობასთან მიმართებით, იმის გათვალისწინებით, რომ არ არსებობს სააღსრულებო საფასურისა და ზოგადად, აღსრულების ეროვნული ბიუროს / აღმასრულებლის მიერ გაწეული მომსახურების ფასწარმოქმნის ნათელი მეთოდოლოგია. აღნიშნული კიდევ მეტად, საყურადღებოა კერძო სააღსრულებო სისტემის პირობებში, როცა ინდივიდუალურად იქნებიან აღმასრულებლები თანხის მიმღებები და გადასახადის, თუ მიმდინარე ხარჯების გადამხდელები.

რეკომენდებულია სერვისების განფასების ერთიანი სტანდარტის შემუშავება. უნდა შეიძლებოდეს სერვისის დანახარჯებისა და თვითღირებულების დადგენა და შესაბამისად, მისი ღირებულების განსაზღვრა. სერვისის ხარჯების ცოდნა შესაძლებელს გახდის გაანალიზდეს და შემუშავდეს ნაკლები ხარჯით ეფექტიანად

მუშაობის შესაძლებლობა. სტანდარტის არსებობა მეტად გამჭვირვალეს გახდის პროცესს და გაამარტივებს ახალი სერვისების დანერგვისას მათი ღირებულების განსაზღვრის საკითხს, ან/და არსებულ სერვისებზე ფასის გაზრდას. გამორიცხავს სუბიექტურ შეხედულებებს, იქნება უფრო გონივრული და სამართლიანი.

- ახალი აღსრულების კოდექსის მიღების შემთხვევაში, როდესაც საქართველო სრულად გადავა კერძო სააღსრულებო სისტემაზე, უდიდეს გამოწვევად რჩება ანაზღაურების საკითხი, რაც ასევე განაპირობებს კერძო აღმასრულებლებს შორის კონკურენციას. ჩვენ მიერ შესწავლილი ქვეყნებიდან, ვფიქრობთ, საფრანგეთის მოდელი საქართველოს რეალობას ყველაზე მეტად შეესაბამება.

რეკომენდებულია მოსაკრებლის ორად დაჯგუფება: ისეთ მომსახურებაზე, რომელიც განეკუთვნება საჯარო, აღსრულების მონოპოლიურ საქმიანობას, როგორცაა დაყადაღება, აუქციონის ჩატარება, ძებნა და სხვა, სახელმწიფომ ტარიფები კანონით უნდა განსაზღვროს და ყველა კერძო აღმასრულებლისთვის გაათანაბროს. თუ მომსახურება გამომდინარეობს საქმიანობიდან, რომელიც არ იქნება მონოპოლიური საქმიანობის ნუსხაში, საფასური შეიძლება აღმასრულებელსა და კლიენტს შორის დადებული შეთანხმებით განისაზღვროს. თანხის ამოღების შემთხვევაში, ეს ციფრი, შესაძლოა, ამოღებული თანხის პროცენტს დაეფუძნოს. რა თქმა უნდა მოვალეზე დაკისრებული საფასურის მაქსიმალური ზღვარი ასევე კანონმა უნდა დაარეგულიროს. აღსრულების საფასური გონივრული, კანონით განსაზღვრული და მხარეებისთვის წინასწარ ცნობილი უნდა იყოს.

- სააღსრულებო სისტემის ერთ-ერთი უმწვავესი პრობლემა საქმეთა სიმრავლეა, რასაც განაპირობებს დაგროვილი სააღსრულებო წარმოება. სისტემის ცვლილების და ახალი კოდექსის ამოქმედების ეტაპზე ეს პრობლემა კიდევ უფრო აქტუალური გახდება. საკითხის შესწავლით ირკვევა, რომ ახალ მოდელზე გადასვლის შემდგომ კერძო აღმასრულებლებს ტერიტორიული პრინციპის დაცვით ექნებათ

საქმის წარმოებაში მიღების ვალდებულება. ამასთან, ბიუროს წარმოებაში ნაშთის სახით დაგროვილი საქმეები კერძო აღმასრულებლებზე გადანაწილდება. შესაბამისად, ერთ აღმასრულებელს იმდენი საქმე მიეცემა, რომელთა მართვაც ფაქტობრივად შეუძლებელია.

იმის გათვალისწინებით, რომ დაგროვილ საქმეთა 80% ადმინისტრაციული ჯარიმის კატეგორიის საქმეებია. რეკომენდებულია, აღსრულების ეროვნული ბიუროს ბაზაზე, ახალი კოდექსის ამუშავების გარდამავალ ეტაპზე, შენარჩუნდეს აღმასრულებელთა გუნდი, რომლებიც ადმინისტრაციული ჯარიმის კატეგორიის საქმეებს დაასრულებენ. ამასთან, აღსრულების კოდექსის პროექტის თანახმად, აღსრულების შეწყვეტის საფუძველია, თუ ადმინისტრაციული სახდელის სახით, ჯარიმის შემთხვევაში, სააღსრულებო წარმოების დაწყებიდან 2 წელი გავიდა. შესაბამისად, შესაძლებელია გუნდის ფორმირებისთვის საჭირო ვადის ზუსტად დადგენა. ეს შეამცირებს რისკებს, რომელთა წინაშეც გადატვირთულობის გამო დადგება სისტემა, რასაც, შესაძლოა, მოჰყვეს აღსრულების ხარისხის მკვეთრად გაუარესება.

- საქართველოს რეალობაში პრობლემები ვლინდება სააღსრულებო წარმოების ეტაპზე - როგორც მხარეთა უფლებების ბალანსის, ასევე ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის თვალსაზრისით. თანაზომიერების პრინციპი, რომელიც სამართლებრივი სახელმწიფოს შემადგენელია, სათანადოდ უნდა დაიცვან სააღსრულებო წარმოებისას. აღსრულების პროცესში განხორციელებული პრაქტიკული ქმედებები უნდა შეესაბამებოდეს მოთხოვნის ოდენობას.

რეკომენდებულია, საკანონმდებლო რეგულაციით მოხდეს აღნიშნული საკითხის დაწესება. კერძოდ, სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ კანონში ან სამომავლოდ, აღსრულების კოდექსის კანონპროექტში გაჩნდეს ჩანაწერი, რომლის მიხედვითაც, მხოლოდ

საქმის მწარმოებლის ნებასა და ბიუროს დისკრეციულ უფლებამოსილებაზე კი არ უნდა იყოს დამოკიდებული, არამედ, კანონით განისაზღვროს პროპორციულობის პრინციპის დაცვის ვალდებულება.

- სააღსრულებო წარმოების ეტაპზე პრიორიტეტი ყოველთვის უნდა მიენიჭოს ვალდებულების ნებაყოფლობით შესრულებას, მხარეთა შორის შეთანხმებას. ამისთვის მნიშვნელოვანია საქმის მწარმოებლის სათანადო მიდგომები და საკანონმდებლო რეგულაციები. „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონი იცნობს ვალდებულების შესრულების განწილვადებას, სადაც არის დათქმა, რომ ვალდებულების შესრულების განწილვადება მხოლოდ 12 თვემდე ვადით შეიძლება. ანალოგიური ჩანაწერია აღსრულების კოდექსის კანონპროექტში, რაც ეწინააღმდეგება საერთაშორისო მიდგომებს და ზღუდავს მხარეებს.

რეკომენდებულია ამ ნორმის ცვლილება. მხარეებს უნდა მიეცეთ შესაძლებლობა, თავად განსაზღვრონ ვალდებულების შესრულების განწილვადების ვადა - აღსრულების საერთო ხანდაზმულობის ფარგლებში.

- საქართველოში სულ უფრო ძლიერდება მედიაცია, მათ შორის, სააღსრულებო წარმოების ეტაპზე. კერძო სააღსრულებო სისტემის ფარგლებში კიდევ უფრო მეტად არის შესაძლებელი მედიაციის განვითარება. მნიშვნელოვანია, აღნიშნულ პოლიტიკას მხარი დაუჭიროს კანონმდებლობამაც. აღსრულების კოდექსის კანონპროექტში ვხვდებით მუხლს „მოვალის მიერ ვალდებულების შესრულების განწილვადება და მედიაცია“

რეკომენდებულია, მედიაცია არა მხოლოდ ვალდებულების განწილვადების ქრილში იქნეს დაშვებული, არამედ, მიეცეს უფრო ფართო უფლებამოსილება. კანონში გაჩნდეს ცალკე თავი, რომელიც სააღსრულებო მედიაციას მიეძღვნება. მასში კონკრეტულად და უფრო ფართოდ იქნება წარმოდგენილი მედიაცია სააღსრულებო

წარმოებისას. ეს ხელს შეუწყობს გადაწყვეტილების ნებაყოფლობით შესრულებას, პროცესი მხარეთა საუკეთესო ინტერესების დაცვით წარიმართება. შესაბამისად, გაიზრდება აღსრულების ეროვნული ბიუროსადმი კმაყოფილება და პოზიტიური დამოკიდებულება. განვითარდება სახელმწიფოს მხარდაჭერა.

სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი შინაარსი გამოქვეყნებულია შემდეგ პუბლიკაციებში

სტატიები:

- გოგელაშვილი ნ. აღსრულების უფლება. საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალი ინტელექტუალი. №36, თბილისი 2018.
- გოგელაშვილი ნ. საქართველოს სააღსრულებო სისტემის შესაბამისობა ევროპულ სტანდარტებთან. საქართველოს უზენაესი სასამართლოსა და საქართველოს მოსამართლეთა ასოციაციის სამეცნიერო-პრაქტიკული იურიდიული ჟურნალი მართლმსაჯულება და კანონი №4 (76), თბილისი 2022.
- გოგელაშვილი ნ. სააღსრულებო სისტემა საქართველოში და დღევანდელი გამოწვევები. საერთაშორისო ჟურნალი სოციალურ მეცნიერებებში. კსუ თბილისი 2023.

საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციები:

- 86-ე ღია საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი. 2019 წელი. (დაჯილდოების დიპლომი მე-2 ადგილი)
მასალები გამოქვეყნდა: 86-ე ღია საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, კრებული, საგამომცემლო სახლი „ტექნიკური უნივერსიტეტი“ 2019.

Caucasus International University
Faculty of Law
Ph.D. Program in Law

Nino Gogelashvili

Private Enforcement System in Georgia – Challenges and Development Prospects

Abstract Dissertation

Presented for Academic Degree of Ph.D. in Law

Scientific supervisor: Kakhaber Uriadmkopeli
Doctor of Law, Associate Professor

Tbilisi, 0141, Georgia

2024

Scientific supervisor: Kakhaber Uriadmkopeli

Doctor of Law, Associate Professor

Official reviewers:

Gocha Pipia

Doctor of Law

Nino Khoperia

Doctor of Law

Defence of the dissertation shall take place on May 24, 2024, 00:00 PM, at the Dissertation Council of the Faculty of Law of Caucasus International University

Address: Room 305, Building 1 of Caucasus International University, Chargali Str. No73, 0141, Tbilisi, Georgia

Dissertation is accessible at the library of the Caucasus International University

Secretary of the Dissertation Board: Aleksandre Giorgidze

Doctor of Law, Associate Professor

Annotation

The dissertation examines the state and private enforcement systems in Georgia, conducting an in-depth analysis of their current state and investigating the challenges they face. Based on international standards and best practices, the study proposes strategic directions and methods for the reformation of the enforcement system.

The dissertation begins by highlighting the role and importance of enforcement systems, emphasizing its crucial role in the administration of justice and the economic development of the country. The effectiveness of the enforcement system directly affects the efficacy of businesses and the socio-economic status of citizens. However, the research reveals that awareness about enforcement, enforcement institutions, and the rights and obligations of parties involved in enforcement proceedings is generally low in society.

The study explores the creation and development of both state and private enforcement systems in Georgia. Statistical analysis confirms that citizens frequently seek out private enforcers, who demonstrate higher rates of successful enforcement. However, the research focuses solely on matters handled by private enforcement agencies.

Furthermore, the dissertation analyzes international recommendations and resolutions regarding enforcement, proposing strategic directions and methods for reforming the existing system.

The paper undertakes a comparative-legal study of enforcement systems in Georgia and other countries, examining their organizational structures, supervision and control mechanisms, enforcement fees, and professional qualifications. Various models are identified, including bailiffs subordinate to the court, civil servants under executive authority, and systems with solely private bailiffs. Georgia represents a mixed model, incorporating both public officials and private enforcement agents. The paper suggests a trend towards adopting a private model. The importance of developing a code of ethics for enforcement agents is highlighted, along with the need for fair and transparent enforcement fees. Additionally, the study emphasizes the lack of proper regulation for entry into the enforcement profession and ongoing professional development in Georgia. It proposes the establishment of a school of enforcers to address these issues.

The research concludes with recommendations and conclusions derived from the scientific study and analysis of the issues raised.

In summary, the dissertation emphasizes the need to modernize the enforcement system in Georgia and presents effective recommendations based on international standards and best practices.

The author anticipates that the research, with its findings and recommendations, will be of interest not only to enforcement researchers but also to executives, lawyers, and others involved in enforcement activities. The research findings and recommendations can be utilized by governmental and public organizations, including the Ministry of Justice of Georgia, responsible for shaping enforcement policies and ensuring the proper functioning of the enforcement system.